

49. Torstaina 25 päivänä huhtikuuta 1996

kello 11.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston selonteko Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä 1217

Valtioneuvoston selonteko 2/1996 vp
Lähetekeskustelu

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys sähköturvallisuuslaiksi 1286

Hallituksen esitys 4/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi vuosilomalaain muuttamisesta 1287

Hallituksen esitys 14/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

3) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 27 §:n, porotalouslain 41 a §:n ja luontaiselinkeinolain 46 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 27/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 1287

Hallituksen esitys 28/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 24 ja 54 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 24/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Louekoski.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Aaltonen, Itälä, Juhanalo, Kalli, Kekkonen, Roos ja Viitamies.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Virtanen, Markkula M., Kemppainen, Sasi, Aura, Seppänen, Leppänen P., Rosendahl, Mähönen, Vuorensola ja Liikkanen.

Valtioneuvoston selonteko Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä

Valtioneuvoston selonteko 2/1996 vp
Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään tänään pidetyssä ensimmäisessä istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston selonteko Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että selonteko lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Sodat, aseelliset selkkaukset, kansainvälisistä normeista piittaamaton väkivalta sekä etniset, uskonnolliset, vähemmistö- ja kansallisuuskiistat ovat turvallisuuden pahimpia uhkia. Ne muodostavat vaikean haasteen Euroopan turvallisuusjärjestykselle.

Kansainvälinen yhteisö on parantanut valmiuttaan puuttua kriiseihin ja selkkauksiin poliittisin keinoin. Tavoitteena on luoda yhteydet osapuolten välille, alentaa jännitystä ja palauttaa luottamus, tarjota sovittelua ja välitystä sekä luoda edellytykset kiistan poliittiselle ratkaisulle. Suomelle pienenä valtiona on tärkeitä, että kansainvälisten normien ja periaatteiden mukainen turvallisuusjärjestys vahvistuu. Suomi on pyrkinyt antamaan oman aktiivisen panoksensa ennalta ehkäisevään diplomatiaan ja kiistojen rauhanomaiseen ratkaisemiseen.

Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeissa kysymyksissä tulee EU:n edellytyksiä rauhan vahvistamisessa ja kriisien ehkäisyssä kehittää. Tässä työssä Suomi voi antaa panoksen, joka perustuu omakohtaisiin kokemuksiimme niin aktiivisen diplomatian ja välitystoiminnan kuin myös kriisinhallinnan alueilla.

Kuten me kaikki tiedämme epäonnistuivat Euroopan unioni ja Ety-järjestö yrityksissään estää entisen Jugoslavian kriisin laajeneminen täysimittaiseksi sodaksi. Kansainvälinen yhteisö joutui ylläpitämään YK:n historian laajinta rauhanturvaoperaatiota. Toiminta Bosnian vaativissa ja vihamielisissä olosuhteissa johti lopulta siihen, että YK:lle asetettu tehtävä jäi täyttymättä. Rauhansopimuksen toteututtua operaatio jouduttiin siirtämään Naton johtoon.

Uudenlaisten konfliktien, entistä vaikeampien olosuhteiden ja poliittisten muutosten edessä on kansainvälinen yhteisö ryhtynyt kehittämään uuden tilanteen vaatimaa kykyä kriisinhallintaan ja sotilaallisesti aiempaa vaativampaan rauhanturvaamiseen.

Minulla oli viime viikolla tilaisuus keskustella YK:n pääsihteeri Boutros Boutros Ghalin kanssa. Näissä keskusteluissa myös hän totesi, että

pitkällä aikavälillä rauhanturvatoimintaa tulee pyrkiä kehittämään ainakin siten, että rauhanturvatehtäviin tarkoitetut joukot koulutetaan toimimaan yhteistyössä ja että kansallisia joukkoja niin sanotusti korvamerkitään rauhanturvatoimintaan. Tällainen valmiuden lisäämiseen tähtäävä toiminta kehittää samalla järjestön kykyä ehkäistä kriisejä ennalta ja ennen kaikkea kykyä reagoida nopeammin. Johtopäätöksenä rauhanturvatoiminnan nykytilasta ja kehitysnäkymistä pääsihteeri totesi, että enää ei ole olemassa entiseen tapaan selkeitä rauhanturvaoperaatioita. Toiminta on muuttunut kokonaisvaltaiseksi ja aiempaa vaativammaksi.

Voidaankin todeta, että konfliktit ovat viime vuosina muuttuneet entistä enemmän monialaisiksi. Niiden hallitsemisessa ja ratkaisemisessa ollaan siirrytty laaja-alaisiin rauhanturvaoperaatioihin, joissa rauhanturvatoiminta on osa erilaisia humanitaarisia ja muita siviilitoimia käsittelevästä kokonaisuudesta.

Edellä mainittu kehitys edellyttää myös puolustusvoimiltamme kykyä reagoida nykyistä nopeammin ja tehokkaammin YK:n tai Etyjin tai niiden valtuuttamien toimeenpano-organisaatioiden pyyntöihin. Vaikka puolustusvoimiin on luotu kriisiajan tarpeita varten valmiusjärjestelmä, ei varsinaista valtakunnallista valmiusjoukkoa ole meillä organisoitu. Tällaisen joukon tarve on kuitenkin ilmeinen edellä todetun kehityksen valossa.

Todettakoon, että muista pohjoismaista Norja ja Tanska ovat jo kehittäneet omat valmiusjoukkojärjestelmänsä ja Ruotsi on parhaillaan kehittämässä omaansa. Näille järjestelmille on yhteistä yhteys oman maan puolustusjärjestelyihin, kyky perinteistä vaativampiin rauhanturvatehtäviin sekä henkilöstön vapaaehtoisuus.

Rauhanturvajoukkojen kehittämisen rinnalla Suomella on hyvät mahdollisuudet lisätä siviilihenkilöstön osallistumista erityisesti humanitaarisissa operaatioissa. Lähes kaikissa nykyisissä humanitaarisissa ja rauhanturvaoperaatioissa toimii sotilasyksiköiden rinnalla siviilihenkilöstöä, joka tukee kriisialueen siviilihallinnon, poliisitoimen, terveydenhuollon ja avustustoiminnan järjestämistä. Humanitaarinen apu on osa laajempaa kokonaispanosta, jolla kansainvälinen yhteisö eri keinoin pyrkii vaikuttamana kriisien ratkaisuihin, niiden ennakointiin ja ennaltaehkäisyyn. Poliittisten, sotilaallisten, humanitaaristen ja taloudellisten panosten tulee olla yhteensovitettuja ja toisiaan tukevia.

Arvoisa puhemies! Rauhanturvaamislain kä-

sittelyn yhteydessä eduskunta liitti lakiesityksensä antamaansa vastaukseen seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että kysymys mahdollisen valmiusjoukon perustamisesta on saatettava erikseen eduskunnan päätettäväksi." Tähän lausumaan sisältyvä velvoite on katsottu voitavan soveliaimmin täyttää antamalla eduskunnalle valmiusjoukon perustamista koskeva selonteko.

Valmiusjoukkokoulutuksen toteuttaminen tässä selonteossa tarkoitetulla tavalla on lainsäädännöllisiltä perusteiltaan järjestyksessä. Koulutus järjestetään siten, että se mahdollisia lyhyehköjä ulkomaisia harjoituksia lukuun ottamatta tapahtuu kotimaassa. Tämän vuoksi, ja kun valmiusjoukkokoulutuksen voidaan perustellusti katsoa harjaannuttavan asevelvollisia pääasiassa isänmaan puolustamiseen, ei ristiriitaa rauhanturvaamiskoulutuksen ja yleisen asevelvollisuuden tarkoituksen välillä synny eikä valmiusjoukon perustaminen edellytä lainsäädäntötoimia. Korostan vielä myös sitä, että selonteon laatimisessa on lähtökohtana ollut, että Suomi ei osallistu rauhaanpakottamiseen.

Seuraavassa otan esille muutamia selonteossa mainittuja rauhanturvavalmiuksien kehittämiseen liittyviä asiakokonaisuuksia.

Verrattaessa nykyistä YK-joukkojärjestelmää valmiusjoukkojärjestelmään voidaan todeta, että merkittävimmät erot syntyvät koulutuksen järjestelyissä ja rekrytoinnissa sekä joukkojen liittymisessä muuhun maahanpuolustukseemme.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitetun valmiusjoukon kouluttaminen aloitetaan osana puolustusvoimien koulutusjärjestelmää. Puolustusvoimien yhden sodanajan jääkäriprikaatin osia valmistaudutaan näin käyttämään tulevaisuudessa myös rauhanturvatehtäviin. Tämä on rajalliset resurssimme huomioon ottaen taloudellisin ja tarkoituksenmukaisin keino rauhanturvavalmiuksemme kehittämiseksi.

Joukon koulutus kyetään aloittamaan kevään 97 aikana varusmiehille, jotka ovat astuneet palvelukseen kesällä 96. Tällöin on syksyyn 98 mennessä koulutettavissa ja varustettavissa ensimmäinen jääkäripataljoona. Seuraavassa vaiheessa vuoteen 2000 mennessä luodaan puolustusvoimiin 2000-luvun alun vaatimukset täyttävä yhtymä, jolla on valmius ylläpitää kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä yhtä jääkäripataljoonaa tai erillisyyksiköitä sekä kansainvälisen esikunnan osia.

Valmiusjoukkokoulutukseen vapaaehtoisesti hakeutuneet varusmiehet saavat normaalin soti-

laskoulutuksen lisäksi varusmiesaikana peruskoulutuksen rauhanturvatehtäviin. Tässä yhteydessä varusmiehet eivät sitoudu valmiusjoukkoon, vaan sitoutuminen tapahtuu erikseen vapaaehtoisesti vasta varusmiespalveluksen päätyttyä. Joukkoon koulutettavien varusmiesten palvelusaika on kaikilla 330 vuorokautta. Tämän ajan puitteissa kyetään joukolle antamaan kriisinhallintatehtävien edellyttämä peruskoulutus.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että valmiusjoukon suunniteltu varusmiesaikainen koulutus sisältää vain noin kaksi viikkoa sellaista koulutusta, jolla vain välillisesti voidaan edistää valmiutta isänmaan puolustamiseen. Tällaisena voidaan pitää rauhanturva-asennekasvatusta, kielikoulutusta sekä kansainväliseen esikuntatyöskentelyyn ja viestiliikenteeseen liittyvää koulutusta. Muu koulutus on tai se tukee sodanajan tehtäviin liittyvää koulutusta.

Puolustusvoimien käytössä oleva materiaali mahdollistaa valmiusjoukon koulutuksen aloittamisen. Tällaisen nopeasti toimeenpantavan joukon varustuksen on oltava käyttövalmiina ja varattuna kyseisen joukon käyttöön. Rauhanturvatehtävien edellyttämät lisähankintatarpeet muodostuvat ensisijaisesti kansainvälisen yhteensopivuuden luomisesta johtamis- ja viestijärjestelmiin, valvonta- ja tiedusteluvälineistä, henkilökohtaisen suojan parantamisesta ja erikoisolosuhteiden vaatimasta lisähuoltotarpeesta.

Valmiusjoukon koulutustoiminnan aloituskustannukset vuosina 96—97 ovat noin 12 miljoonaa markkaa. Summa koostuu koulutettavien valinnasta, varusmiesten pitemmästä palvelusajasta johtuvasta ylläpidosta, koulutusedellytysten parantamisesta joukko-osastossa sekä materiaalihankinnoista. Vuosina 1998—2000 ovat valmiusjoukon muodostamisesta aiheutuneet kustannukset noin 220 miljoonaa markkaa. Materiaalihankintojen osuus tästä summasta on 140 miljoonaa. Tällä summalla luotaisiin edellytykset kriisinhallintatehtäviin pataljoonan suuruiselle rauhanturvayksikölle, eräille erillisyyksiköille sekä kansainvälisen esikunnan osille.

Esitettyjen kustannusten osalta on todettava, että kyse ei ole puolustushallinnon määrärahojen nostamisesta. Valmiusjoukon kehittäminen on sovittavissa hallinnonalan rahoituskehyksiin. Aiemmin mainitsemieni materiaalihankintojen osalta kysymyksessä ovat hankinnat, jotka puolustusvoimien muutoinkin olisi toteutettava puolustusvalmiutemme kehittämiseksi lähivuosina. Kysymys on lähinnä hankintojen painotuksesta ja ajoittamisesta.

Asetettaessa valmiusjoukko rauhanturvatehtävään päätetään rahoituksesta tapauskohtaisesti erikseen jakamalla kustannukset nykyperiaatteen mukaisesti puolustushallinnon ja ulkoasiainhallinnon kesken. Valmiusjoukon kehittäminen on nähty erityisesti taloudellisista syistä parhaaksi toteuttaa sodanajan jääkäriprikaatin kehittämisen yhteydessä. Tällöin voidaan kehittää samalla maamme puolustusvalmiutta ja valmiuttamme tuleviin kriisinhallinta- ja rauhanturvatehtäviin.

Haluan vielä korostaa sitä, että turvallisuutemme perusta on riittävän suorituskykyinen oman maamme puolustamiseen tarkoitettu puolustusjärjestelmä. Puolustusjärjestelmä muodostuu koulutetusta henkilöstöstä, puolustust materiaalista, johtamis- ja viestijärjestelmästä sekä kriisiajan tuotantovalmiudesta. Toisaalta on todettava, että Euroopassa ja sen lähialueilla olevilla kriiseillä on vaikutusta oman maamme turvallisuuteen. On siis maamme etu, että kriisit eivät puhkea avoimen konfliktin asteelle.

Kriisinhallinnassa meidän on kannettava eri yhteisöjen jäsenenä osavastuamme. Puolustushallinnon näkökulmasta kyse on siitä, miten me toimintaamme painotamme, toisin sanoen mikä osa sotilaallisesta turvallisuudesta on oman maamme puolustusjärjestelmällä ja mikä osa osallistumisellamme kansainväliseen kriisinhallintaan. Kehittämällä rauhanturva- ja humanitaarisia valmiuksia tässä selonteossa esitetyllä tavalla kykenemme antamaan Suomen panoksen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvään kriisinhallintakyvyn kehittämiseen tavalla, joka palvelee myös oman maamme puolustusta.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Perinteisesti kenraaleja ja yleisesikuntia on moitittu siitä, että ne aina suunnittelevat strategioita siihen, miten edellinen sota olisi ollut voitettava. Kenraali Eisenhower, joka sittemmin kohosi Yhdysvaltain presidentiksi, joutui sen sijaan hallituskautellaan tunnustamaan tosiseikat ja totesi: "Sota on muodostunut meidän aikamme anakronismiksi. Riippumatta siitä, miten oli ennen, tulevaisuudessa ei sodalla ole minkäänlaista tarkoitusta. Suursodan edessä on todettava, että seuraava rauha on elettävä jo ennakkoon."

Arvoisa puhemies! Olemme nyt käynnistämässä lähete keskustelua valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle, jossa käsitellään Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämistä. Edellä lainaamaani viitaten uskal-

lan yhteenvedonomaaisesti sanoa, että hallituksen selonteossa ei suunnitella strategioita ja menettelytapoja jo käytyjen sotien voittamiseksi. Siinä ei myöskään alistuneesti eletä seuraavaa rauhaa jo ennakkoon. Päinvastoin, katse on tulevaisuudessa. Selonteossa etsitään muotoja sille, kuinka Suomi aikaisempaa tehokkaammin voisi osallistua kansainvälisen yhteistyövaraisen turvallisuusjärjestelmän rakentamiseen. Keinoina nähdään yhtäältä sotilaallisten rauhanturvavalmiuksiemme ja toisaalta humanitaaristen ja siviilivalmiuksiemme kehittäminen.

Voi hyvin kysyä, miksi valtioneuvoston selonteko on tarpeen? Se on ilmiselvästi jatkoa viime syksynä käsittelemällemme valtioneuvoston turvallisuuspoliittiselle selonteolle ja hyväksymällemme uudelle rauhanturvallalle. Edellinen hahmotti uutta, laajempaa turvallisuus käsitettä ja jälkimmäinen mahdollistaa laajennettuun rauhanturvatoimintaan osallistumisen. Nyt otetaan seuraava askel. Käsillä oleva selonteko hakee valtuuksia sekä sotilaallisen että siviilipuolen valmiusjoukkojärjestelmän kehittämiseksi, mikä parantaisi mahdollisuuksiamme osallistua kansainvälisiin katastrofi- ja kriisinhallintatoimiin.

Seuraava kysymyksemme on tietysti: Miksi rauhanturvassa tarvitaan uusia osallistumismuotoja?

Tämä liittyy kansainvälisen turvallisuuspoliittisen perusasetelman ratkaisevaan muutokseen. Kylmän sodan aikana Eurooppa oli jakautunut kahtia. Toisilleen vastakkaiset sotilasliitot ylläpitivät uuvuttavaa varustelukierrettä. Kaikkea uhkasi suursodan riski ja mahdollisuus. Järjestelmä oli silti vakaa ja ennustettava.

Nyt kylmän sodan jälkeen täydellisen tuhon riski on pienentynyt. Turvallisuuspoliittinen tilanne on kuitenkin aikaisempaa epävakampi. Siihen muun muassa puolustusministeri juuri puheenvuorossaan viittasi. Tilannetta luonnehtii heikko ennustettavuus. Euroopassakin on puhjennut avoimia alueellisia konflikteja.

Kylmän sodan aikana valtiot hakivat turvallisuutta sotilasliitoista ja niiden tarjoamista turvakuista. Eräät valtiot, kuten Suomi, ottivat taas etäisyyttä blokkijakoon puolueettomuusjulistuksin. Perustettiin myös yhteistyövaraisia turvallisuusrakenteita, joista tärkeimmät olivat YK ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi, nykyinen Etj. Ne mahdollistivat suurvaltojen ja sotilasliittojen dialogin, joka lisäsi keskinäistä luottamusta ja katkaisi lopulta varustelukierteen.

Kylmä sota päättyi symbolisesti vuonna 1989

Berliinin muurin murtumiseen. Muuria eivät kuitenkaan murtaneet tankit, vaan ihmiset. Uutta Eurooppaa eivät synnyttäneet Naton tai Varsovan liiton sotilasartiklat, vaan pikemminkin Ety-prosessin ihmisoikeusartiklat.

Niinpä uuden Euroopan turvallisuuskäsitys poikkeaa vanhasta: Valtioiden turvallisuus toteutuu kansalaisten turvallisuuden kautta. Tämä uusi lähestymistapa näkyy hyvin syksyllä hyväksymässämme turvallisuuspolitisessa selonteossa. Siinä esitettiin perinteistä laajempi turvallisuuskäsitys. Turvallisuutta ei ymmärretä vain valtiokeskeisesti sotilaallisena ongelmana. Kysymys on viime kädessä kansalaisten turvallisuudesta.

Näin ollen turvallisuuspolitiikkakaan ei koske vain sotilaallisia kysymyksiä. Se kattaa kaikki ulkoiset tekijät, jotka vaikuttavat yhteiskunnan ja kansalaisten elintärkeisiin etuihin, oikeuksiin ja hyvinvointiin. Tämä korostaa entistä enemmän kansainvälisen yhteistyön välttämättömyyttä kestäväää turvallisuutta rakennettaessa.

Valtiokeskeisyyttä ja asevaraisuutta täydentävä turvallisuusajattelu vastaa epäilemättä nykymaailman olennaisimpiin uhkatekijöihin. Nehän ovat hallitsevasti muita kuin valtioiden alueellista koskemattomuutta uhkaavia valloitus­sotia. Kansalaisten turvallisuuden kannalta merkittävimpiä ulkoisia vaaroja ovat ympäristökatastrofit, kansainvälinen rikollisuus ja huumeet, terrorismi, hallitsemattomat väestöliikkeet tai yhteiskuntien sisäisestä hajoamisesta rajojen yli levi­tyttyä väkivalta. Näitä ongelmia ei voida yksin sotilaallisin keinoin ratkaista. Niiden suhteen ei myöskään ole syytä julistautua puolueettomaksi.

Uuden Euroopan yhteistyövarainen turvallisuus tähtää siis yhtäältä kansainvälisiä suhteita vaarantavien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja ekologisten ongelmien ratkaisemiseen. Näin kohennetaan hyvinvointia ja vakautta ja ehkäistään ennalta avoimien konfliktien syntyä. Toisaalta syntyneet kriisit ja konfliktit pyritään yhteisesti hallitsemaan.

Uudessa Euroopassa suomalainen turvallisuuspolitiikka on uudessa, haasteellisessa tilanteessa. Se ei voi olla enää luonteeltaan väistämistä ja pidättymistä. Tarvitaan osallistumista ja viisasta vaikuttamista. Tähän haasteeseen nyt lähetekeskustelussa oleva valtioneuvoston selonteko pyrkii vastaamaan. Sen ydintermi on valmiusjoukkojärjestelmä. Joulukuussa hyväksyimme uuden rauhanturvain, jonka ydinkäsite oli vuorostaan laajennettu rauhanturvatoiminta. Nämä kaksi termiä nivoutuvat toisiinsa: Valmi-

usjoukoilla pyritään osallistumaan laajennettuun rauhanturvatoimintaan.

Arvoisa puhemies! Kun hyväksyimme rauhanturvain liitimme päätökseen lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että kysymys mahdollisen valmiusjoukon perustamisesta on saatettava erikseen eduskunnan päätettäväksi.” Nyt käsiteltävän selonteon muodossa asia on päätettävänä. Hyvä näin.

Mutta mitä laajennettu rauhanturvatoiminta sitten on ja mihin valmiusjoukkoja oikein tarvitaan? Onko kyseessä vain peitenimi avoimelle voimankäytölle eli sodalle? Militarisoitako rauhanturva ja näin tarvellaan sen maineikas perinne? Ollaanko maahamme perustamassa muukalaislegioonaa tai peräti rambojoukkoja aggressiivisten suurvaltojen antaman mallin mukaan? Miksi perinteinen rauhanturvatoiminta ei riitä?

Syy on konflikteissa. Niiden luonne on muuttunut. Sodat eivät enää ole valtioiden välisiä selkauksia, joissa on eroteltavissa selkeästi määritellyt osapuolet. Viimeisen kuuden vuoden aikana käydyistä 94 sodasta ainoastaan neljä on luokiteltavissa valtioiden välisiksi. Muut ovat sisällissotatyypisiä vastakkainasetteluja, jotka vaikeimmillaan ovat johtaneet koko valtion hajoamiseen. Sotilas- ja siviilipuoli limittyvät toisiinsa väkivallan käytön tultua osaksi yhteisön kaikkea toimintaa. Siksi sisäiset avoimet konfliktit ovat erityisen tuhoisia kansalaisyhteiskunnalle ja sen rakenteille.

Sovittelutyö ja rauhan rakentaminen on sisällissotien jälkeisissä hallitsemattomissa olosuhteissa usein huomattavasti vaikeampaa verrattuna perinteisiin valtioiden välisiin sotiin. Näissä oloissa rauhanturvaaminen ei enää ole vain vihollisvaltioiden tekemien aseleposopimusten valvontaa ja osapuolten erillään pitämistä. Olenaisemmaksi on tullut väestön suojaaminen, avustuskuljetusten turvaaminen sekä erilaiset evakuointi- ja pelastustoimet, joiden toteuttamiseksi on tilannekohtaisesti jouduttu käyttämään myös sotilaallista voimaa. Operaatioihin on liittynyt kasvavassa määrin myös siviilitehtäviä kuten vaalien valvontaa, ihmisoikeuksien seurantaa, hallinnon pystyttämistä ja humanitaarisia avustustehtäviä.

Arvoisa puhemies! Rauhanturvalaissa määriteltiin perinteinen rauhanturva toiminnaksi, jolle on ominaista, että se tapahtuu osapuolten myötävaikutuksella ja on puolueetonta. Voimankäyttö on siinä mahdollista vain äärimmäisessä itsepuolustustilanteessa: ”Älä tee mitään, seis

vain siellä.” Näin on kuulunut YK-sotilaiden päiväkäsky.

Nykyisin rauhanturvaajien päiväkäskyksi on pikemminkin tullut kehoitus: ”Älä vain seis siellä, tee jotakin.” Laajennettu rauhanturva onkin määritelty toiminnaksi, joka tapahtuu olosuhteissa, joissa kaikkien osapuolten suostumus ei välttämättä ole saatavilla. Mahdollinen voimankäyttö on itsepuolustusta laajempaa, mutta se on tilannekohtaisesti rajoitettua, ainoastaan reaktiivista ja liittyy osaksi laajempaa humanitaarista operaatiota tai rauhansopimuksen täytäntöönpanoa.

Molemmissa tapauksissa kyse on kuitenkin rauhanturvatoiminnasta, joka on selkeästi erotettavissa rauhaanpakottamisesta. Se on taas aloitteellista ja aktiivista voimankäyttöä tai sillä uhkaamista. Sen tavoitteena on koko konfliktin hallitseminen, vihollisuuksien tukahduttaminen ja rauhan palauttaminen.

Rauhanturvalaki kieltää yksiselitteisesti suomalaisten osallistumisen rauhaanpakottamiseen. Sama toistetaan nyt valtioneuvoston antamassa selonteossa ja hyvin selkeästi. Kannattaa kuitenkin muistaa, että myös rauhaanpakottaminen olisi sopusoinnussa YK:n peruskirjan kollektiivisen turvallisuuden periaatteen kanssa. Mahdollistaahan peruskirjan VII luku jäsenvaltioita velvoittavien pakotteiden ja jopa sotilaallisten voimakeinojen käytön kansainvälisen rauhan ollessa uhattuna. Rauhaanpakottaminen on kuitenkin toimintaa, joka luonteeltaan kuuluu YK:n turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenten rooteleihin.

Pienet, sotilaallisesti liittoutumattomat maat kuten Suomi voivat sen sijaan luontevasti osallistua eri muotoiseen rauhanturvatyöhön. Suomeahan on perustellusti pidetty rauhanturvaamisen suurvaltana. Kaikkiaan yli 32 000 suomalaista on palvellut YK:n rauhanturvatehtävissä vuodesta 1956, jolloin toiminta aloitettiin Suezin kriisin selvittelyn yhteydessä. Joka kymmenes YK:n rauhanturvaaja on ollut suomalainen, mikä on suurin osuus YK:n jäsenvaltojen keskuudessa. Näin Suomi on olennaisesti vahvistanut YK:n toimintakykyä kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Kylmän sodan päätyttyä rauhanturvaamistoiminta on laajentunut voimakkaasti sekä määrittään että sisällöltään. Vuoden 1990 jälkeen YK on perustanut enemmän rauhanturvahankkeita kuin aikaisemman historiansa aikana yhteensä.

”YK kärsi 45 vuotta uskottavuuskriisiä. Nyt

järjestö kärsii liian suuren uskottavuuden kriisiä. Koskaan aikaisemmin YK:lla ei ole ollut kuutta, seitsemää vaikeaa ongelmaa hoidettavana samanaikaisesti”. Näin on pääsihteeri Boutros Boutros Ghali todennut.

Tällä hetkellä on käynnissä 16 YK:n rauhanturvaoperaatiota. Niiden toimintaolosuhteet ovat kuitenkin olennaisesti muuttuneet. YK ei enää aina ole voinut saada kaikkien osapuolten hyväksyntää läsnäololleen. Konfliktien osapuolet eivät perinteiseen tapaan ole aselevon solmineita hallituksia, vaan kyse on sisällissodista, rosvojoukoista ja jopa kansanmurhista.

Kylmän sodan jälkeen myös rauhanturvan toimijoissa on tapahtunut muutoksia. Merkittävimpänä esimerkkinä on Bosnian operaatio. Sen toimeenpanijana on sotilasliitto Nato. Toiminta perustuu YK:n turvallisuusneuvoston päätökseen, mikä on edellytyksenä sille, että suomalaisetkin siihen voivat osallistua. Naton uusi rooli on historiallisesti merkittävä ja sitä vain korostaa sotilaallisesti liittoutumattomien maiden, kuten Suomen ja Ruotsin sekä ennen muuta Venäjän osallistuminen. Eurooppaan ollaan asteittain synnyttämässä uutta yhteistyövaraista turvallisuusjärjestystä.

Viidessä vuodessa YK:n rauhanturvaajien määrä on noussut 10 000:sta 80 000:een. Suomalaisia on mukana noin 1500. Bosnian operaatioon osallistuu 60 000 sotilasta. Suomalaiset ovat mukana 400 miehen vahvuisella rakentajapataljoonalla. Emme enää ole rauhanturvaamisen suurvalta. Miksi emme?

Sytä on useita. Ensinnäkin olemme talousvaikeuksien vuoksi vähentäneet kansainvälistä panostamme. Toiseksi lainsäädäntömme ei ennen uutta rauhanturvalakia mahdollistanut laajempaa ja uudentyypistä osallistumista kriisinhallintaan. Kolmanneksi meiltä puuttuvat riittävät operatiiviset valmiudet sekä sotilas- että siviilipuolella. Tätä tilannetta nyt käsiteltävä selonteko pyrkii korjaamaan.

Arvoisa puhemies! Suomen rauhanturvajoukot on tähän asti valittu pääosin vapaaehtoisista reserviläisistä. Heidät on koottu ja koulutettu joka kerta erikseen ennen tehtävään lähettämistä. Koulutusaika puolustusministeriön YK-koulutuskeskuksessa Niinisalossa on ollut noin 4–5 viikkoa ja koko aika joukon saamiseksi toimitaan on kestänyt 7–8 viikkoa. Tällä tavoin luotua Suomen perinteistä rauhanturvaosaamista ei pidä väheksyä, mutta sen lisäksi tarvitaan myös uusia valmiuksia.

Osallistuminen nykyistä vaativampaan rau-

hanturvaamiseen edellyttää uudentyyppistä koulutusta ja varustusta sekä ennen kaikkea kansainvälisen yhteistoimintakyvyn ja toimeenpanon nopeuden tehostamista. Siitä termi valmiusjoukko. Niiden on oltava nimensä mukaisesti valmiudessa kuin palokunnan.

On perusteltua, kuten hallitus selonteossaan esittää, että valmiusjoukkokoulutukseen vapaaehtoisesti hakeutuvat varusmiehet saavat normaalin sotilaskoulutuksen lisäksi jo varusmiesaikana peruskoulutuksen rauhanturvatehtäviin. Niihin he eivät kuitenkaan voi osallistua vasta kuin varusmiespalveluksen päätyttyä. Joukko pidetään valmiudessa vuosittaisilla kertausharjoituksilla, ja välittömästi ennen tehtävään lähtöä se saa noin kahden viikon erityiskoulutuksen.

Suomalaisten rauhanturvaajien on kyettävä toimimaan osana kansainvälistä joukkoa. Käytännössä se tarkoittaa teknistä yhteensopivuutta Nato-maiden varustuksen ja johtojärjestelmien kanssa. Tässä ei kuitenkaan ole kyse ensiaskeleesta kohti sotilasliittoa sen enempää kuin Suomi tai vaikkapa Venäjä olisivat liittymässä Natoon, kun osallistuvat sen johtamiin Bosnian Ifor-joukkoihin tai Naton rauhankumppanuuden puitteissa harjoitettavaan siviiliyhteistyöhön pelastustoimen alalla.

Olennoista on, että uuden valmiusjoukon perustaminen ei saa lisätä puolustusmenoja. On selvää, että puolustushallinnon on osallistuttava valtiontalouden tervehdyttämiseen siinä kuin muidenkin hallinnonhaarojen, jos ei suoraan suuremmassa määrin. Selonteossa hallitus arvioi valmiusjoukon muodostamisen aiheuttavan yhteensä noin 220 miljoonan markan kustannukset vuosina 1998–2000. Menot koostuvat uusista materiaalihankinnoista ja erityiskoulutuksesta. Aivan oikein hallitus toteaa, että kyseiset menot on sovittava puolustushallinnon jo hyväksytyihin rahoituskehyksiin.

Itse rauhanturvatehtäviin osallistumisen aiheuttamat menot katetaan myös jatkossa nykytapaan puolustusbudjetin kehysten ulkopuolisin varoin lisätalousarviolta. On kuitenkin oletettavaa, että valmiusjoukkojen lähettäminen tulisi olemaan nykyisten rauhanturvaajien lähettämistä edullisempaa. Säästöjä saataisiin sekä materiaalihankinnoista että perustamis- ja koulutuskustannuksista, sillä valmiusjoukot olisivat nimensä mukaisesti varusteineen jo valmiina.

Arvoisa puhemies! Valmiusjoukosta ja uusista rauhanturvatehtävistä puhuttaessa on liiaksi korostunut rauhanturvaamisen sotilaallinen ulottuvuus. Nykyisissä konfliktitilanteissa, erityisesti

juuri sisällissodissa sotilas- ja siviilipuoli limittyvät toisiinsa kansalaisyhteiskunnan hajottua. Rauhnan rakentamista onkin lähestyttävä kokonaisvaltaisesti. Turvallisuutta ei voida arvioida vain valtiokeskeisesti ja asevaraisesti, vaan sen ytimenä on kansalaisten turvallisuus ja heidän elintärkeiden etujensa ja oikeuksiensa toteutuminen.

Niinpä rauhanturvan lisäksi tarvitaan humanitaarista apua, jälleenrakennustyön avustamista, ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä sekä myös pidemmän aikavälin kehitystoimintaan osallistumista. Näitä ongelmia eivät sotilaat voi ratkoa. Tarvitaan kasvavaa siviiliyhteiskunnan panosta ja osallistumista.

Tässä suhteessa hallituksen selonteko on urauurtava. Se tuo painokkaasti esiin tarpeen kohtaa myös siviilivalmiuksiamme kriisinhallinnassa. Aivan oikein rauhanturvatoiminnassa humanitaarisilla tehtävillä ja siviilipankoksella on jatkuvasti kasvava merkitys, mikä korostuu erityisesti konfliktien ennaltaehkäisyssä ja jälkihoitossa.

Selonteko ei kuitenkaan ole humanitaaristen ja siviilivalmiuksien osalta yhtä yksityiskohtainen ja loppuun saakka mietitty kuin sotilaallisen rauhanturvan osalta. Siinä todetaan, että humanitaarisia valmiuksia kehitetään henkilöstöä kouluttamalla ja kartoittamalla asiantuntijaresurssit sekä perustamalla valmiusvarasto, johon ennakkoon kootaan kriisialueille lähetettävää tavara-apua. Kaikki tuki näille pyrkimyksille.

Myös Euroopan unionin piirissä pohditaan parhaillaan pysyvien siviilivalmiusjoukkojen perustamista. Sillä olisi yhteys kansainväliseen pelastuspalveluun ja humanitaarisiin avustushelmiin, mutta myös kansalaisjärjestökenttään. Siviilivalmiusryhmä koostuisi sekä erilaisista ammatillisista että vapaaehtoistyöntekijöistä, jotka lyhyellä varoitusaajalla olisivat valmiina lähetettäväksi potentiaalisille konfliktialueille. Tehtävänä olisi auttaa ihmisoikeusvalvonnassa ja -välitystyössä, humanitaarisessa avussa, pakolaisten palauttamisessa ja jälleenrakennustyössä. Varteenotettavana mahdollisuutena olisi käyttää aseistakieltäytyjiä näissä tehtävissä.

Rauhanturvalakia muutettiin, jotta suomalaiset sotilaat voivat osallistua laajennettuun rauhanturvaan. Luontevana jatkona olisi myös muutettava siviilipalveluslakia, jotta suomalaiset siviilipalvelusmiehet voisivat osallistua siviilivalmius- ja kehitysjoukkoihin. Nykyisinhän siviilipalvelun suorittaminen ulkomailla ei ole mahdollista.

Vakavasti olisi myös tutkittava mahdollisuuksia perustaa Suomeen siviilihenkilöistä koostuva valmiusryhmä. Sen pohjana voisi olla sisäasiainministeriön johdolla perustettu kansainväliseen pelastuspalveluun tarkoitettu Finnrescueforce, johon hallitus myös selonteossaan viittaa. Pelastustoimen voimavarojen ohella tarvitaan myös muiden kuten lääkintä-, säteily-, poliisi- ja ympäristöviranomaisten panosta. Samoin tarvitaan kirkon, Punaisen Ristin ja muiden humanitaarisessa avustustoiminnassa mukana olevien kansalaisjärjestöjen asiantuntemusta ja osallistumista.

Arvoisa puhemies! On arvokasta, että hallitus lähestyy kansainvälistä konfliktinhallintaa omaksumansa laajemman turvallisuusikäsitksen varassa. Sotilaalliseen rauhanturvatoimintaan nivoutuu kiinteästi myös humanitaaristen ja siviilivalmiuksien kehittäminen, joka selonteossa on hyvin tuotu esille.

Amerikkalainen valtiomies Benjamin Franklin totesi jo parisataa vuotta sitten: "Ei ole koskaan ollut hyvää sotaa eikä huonoa rauhaa".

Rauhanturvaamisen lähtökohtana ei voi olla muu kuin nimensä mukaisesti luoda edellytykset kestäväälle rauhalle. Kyse on yhdestä tavasta vastata kansainvälistymisen haasteeseen. Meillä on maailmassa yhteisvastuun pakko.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle selonteon Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä, joka sisältää esityksen valmiusjoukkojen perustamiseksi.

Hallitus toteaa selonteon perusteluissa muun muassa: "Viimeaikaiset monimuotoiset ja vaikeasti ratkaistavissa olleet konfliktit ovat osoittaneet, että sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkeitteja joukkoja on kehitettävä koulutuksen, varustuksen, kansainvälisen yhteistoimintakyvyn ja toimintaanpanon nopeuden osalta." Siinä viitataan myös vajaa vuosi sitten annettuun turvallisuuspoliittiseen selontekoon, jonka mukaan "Suomen on jatkossa luotava valmiudet osallistua aiempaa vaativampaan, muun muassa humanitaarisia suojaustehtäviä sisältävään rauhanturvatoimintaan".

Rauhanturvaamistoiminta on kylmän sodan päätyttyä laajentunut sekä sisällöllisesti että määrällisesti hyvin voimakkaasti. Tärkeänä uutena piirteenä rauhanturvaoperaatioihin ovat tulleet mukaan merkittävät siviilikomponentit, joiden tehtävänä on operaatioista riippuen joko osallistua vaalien valvontaan, humanitaariseen avustustoimintaan, ihmisoikeustilanteen seuran-

taan tai kansallisen poliisin tukemiseen. Useat kylmän sodan päätyttyä perustetut operaatiot on käynnistetty humanitaarisin perustein.

Uusia ns. laajennettuja rauhanturvaoperaatioita perustettaessa ei välttämättä ole saatu merkittävämpien konfliktiosapuolten suostumusta toiminnalle. Tämä puolestaan on johtanut siihen, että voiman käyttöä on hallitusti laajennettu, pääosin tilanteissa, joissa humanitaarisen avustustoiminnan turvaaminen ja avustuskuljetusten suojaaminen on sitä edellyttänyt.

Suomi on muiden Pohjoismaiden tavoin tukenut voimakkaasti YK:n pyrkimyksiä konfliktien ratkaisuun. Suomi on alusta alkaen ollut mukana kehittämässä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyjin rauhanturvakapasiteettia. Suomen pitkät perinteet rauhanturvaamisesta vuodesta 1956 alkaen ovat saavuttaneet arvostusta ja suomalaista erityisasiantuntemusta kohtaan on tunnettu kiinnostusta. Tästä osoituksena voidaan mainita, että puolen vuoden sisällä 1994—1995 Suomelle tarjottiin neljää merkittävää operaation johtotehtävää.

Selonteosta olisikin toivonut löytyvän pienen tunnustuksen sanan myös perinteiselle rauhanturvatoiminnallemme ja joukoillemme sen sijaan, että siinä vähätellään koko tämän toiminnan merkitystä. Tämä ilmeisesti selittyy äskeisen ed. Kiljusen kannanoton puolesta myös. Perinteisen rauhanturvatoiminnan tarve ei ole maailmasta poistunut, ja perinteistä rauhanturvajoukkoa tarvitaan myös hallituksen asiantuntijoiden mukaan valmiusjoukkojen perustamisen jälkeenkin. Siksi asia olisi voinut selkeästi todeta myös selonteossa.

Suomen panostus koulutustoimintaan ja sen kehittämiseen on ollut merkittävää. Suomi oli ensimmäinen valtio, joka 1960-luvun lopulla perusti erillisen yksikön puhtaasti rauhanturvakoulutusta varten. Niinialon YK-koulutuskeskuksessa on koulutettu myös lähes kaikki pohjoismaiset sotilastarkkailijat, ja vuoden 1984 jälkeen kursseille on osallistunut useita muun muassa useista Nato- ja Kie-maista sekä Baltian maista ja useista Aasian ja Etelä-Amerikan maista. Kesäkuussa 1995 järjestettiin myös erityinen Nato- sekä Nacc/pfp-maille tarkoitettu kouluttajakoulutuskurssi.

Naton rauhankumppanuusohjelman ja Etyjmaiden yhteistyön myötä rauhanturvakoulutuksen sektori laajenee jatkuvasti. Uutena koulutustoiminnan muotona on osallistuminen pfp-ohjelman puitteissa järjestettäviin rauhanturvaharjoituksiin myös joukoilla. Aktiivisen Naton rau-

hankumppanuuden lisäksi Suomi on tällä hetkellä Länsi-Euroopan unionin Weu:n tarkkailijamaa. Otamme osaa amerikkalaisten rinnalla myös Ifor-operaatioon entisessä Bosniassa. Tähän operaatioon osallistuvat myös Venäjän joukot, ja kokemukset laajasta yhteistyöstä ovat olleet positiivisia.

Arvoisa puhemies! Jäsenyys Euroopan unionissa on tuonut uusia vivahteita suomalaisten turvallisuuskäsitteeseen. Omat kansalliset tarpeemme eivät kuitenkaan välttämättä tule hoideksi asettautumalla sen enempää pohdiskelematta eurooppalaisen turvallisuusajattelun valtavirtaan. Eurooppalaisen ytimen ehdoin tehdyt turvallisuuspoliittiset ratkaisut eivät välttämättä sovellu Suomelle. Lähtökohtana on oltava jokaisen valtion erilaisuuden ja kansallisten erityispiirteiden tunnustaminen.

Suomen turvallisuuspolitiikan perustana on sotilaallinen liittoutumattomuus ja uskottava, itsenäinen puolustus. Turvallisuuspoliittinen ratkaisumme tähtää puolueettomuuteen sota- ja kriisitilanteissa. Kansallisella valinnalla on oma historiallinen taustansa, ja se on myös pitkälle tulevaisuuteen ulottuva ratkaisu. Maailmalla, myös Naton piirissä, Suomen puolueettomuusperinnettä ja sotilaallista liittoutumattomuutta arvostetaan Itämeren alueen ja pohjolan vakautta luovana tekijänä. Puolueettomuuspolitiikasta ei ole syytä luopua kevytmielisesti ja hetkellisiä suhdanteita seuraten.

Suomen turvallisuuspolitiikka perustuu omaan kykyyn huolehtia ulkoisesta turvallisuudesta ja puolustuksestamme. Puolustuskyky perustuu vahvaan maanpuolustusperinteeseen, joka nojaa kansalaisten puolustustahtoon ja jatkuvaan pitkäjänteiseen työhön.

Suomen kannalta on tärkeää, että Venäjä on tiiviisti mukana eurooppalaisessa yhteistyössä ja kansainvälisissä sopimuksissa. Meillä pitää myös olla oma Venäjä-politiikkamme. Venäjän poliittisen ja taloudellisen kehityksen vaikutukset ovat Suomessa suuremmat kuin missään muussa Euroopan unionin jäsenmaassa. Meillä on aivan erityinen perustelu tukea kehitystä Venäjän lähialueilla.

Suomen onkin toimittava Euroopan unionissa, Euroopan neuvostossa ja Ety-järjestössä niin, että Venäjälle taataan muihin maihin nähden tasavertaiset edellytykset yhteistyöhön, eikä millään toimilla eristetä sitä yhteistyöstä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ajaa valmiusjoukkojen perustamista osaksi puolustusvoimia perustellen niitä sillä, että useissa perinteisissä rau-

hanturvamaissa on vireillä nopean toiminnan joukkojen kehittäminen. Verhoillessaan tämän perustelun YK:n ja Etyjin piirissä tapahtuvaan kehitykseen hallitus jättää sanomatta muun muassa sen, että nopean toiminnan joukkoja ajetaan tällä hetkellä nimenomaan Länsi-Euroopan unionin kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi. Suomi haluaa tarkkailija-asemastaan huolimatta olla myös Weu:n paras oppilas. Onko hallituksen julkilausumattomana tavoitteena Suomen täysjäsenyys Weu:ssa? Naton piirissä on todettu Weu:n täysjäsenyyden yksiselitteisesti edellyttävän jäsenyyttä Natossa.

Hallituksen mukaan nykyisessä järjestelmässä joukkojen toimintaanpano aika on muodostunut liian pitkäksi. YK-joukkojen koulutusaika ennen tehtävään lähettämistä on 4–5 viikkoa. Valmiusjoukon pääosalla sama aika on selonteon mukaan noin kaksi viikkoa. Ei kai kaksi viikkoa sentään ole ratkaiseva tekijä operaatioihin osallistumiselle? Ei kai Suomi myöhästynyt esimerkiksi Bosnia-operaatiosta, vaikka sillä ei vielä ollutkaan käytössä valmiusjoukkoa?

Selonteossaan hallitus toteaa perustettavan valmiusjoukon olevan yksi kotimaan puolustukseen tarkoitettu joukkoista. Viime syksynä eduskunnalle annetussa turvallisuuspoliittisessa selonteossa kaavailtiin valmiusjoukkoja, joihin asiantuntijoiden selvitysten mukaan sitouduttai- siin jo varusmiesaikana. Tätä keskustan eduskuntaryhmä ei hyväksynyt. Onkin tyydytyksellä pantava merkille, että nyt käsittelyssä olevassa valmiusjoukkoja koskevassa selonteossa keskustan esittämä kritiikki on huomioitu.

Käsittelyssä olevan selonteon mukaan vuoteen 2000 mennessä olisi tarkoitus luoda yhtymä, jolla on valmius ylläpitää kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä kerrallaan yhtä jääkäripataljoonaa. Kustannuksiksi pataljoonan suuruisen yksikön osalta todetaan vuosille 1998–2000 noin 220 miljoonaa markkaa. Mitä myös kotimaan puolustustarpeita vastaava yhtymä maksaa? Hallituksen selonteosta on muutenkin nähtävissä pyrkimys vähätellä valmiusjoukkojen aiheuttamia kustannuksia. Tiedetäänhän, että esimerkiksi johtamis- ja viestintäjärjestelmien uusiminen tulee maksamaan melkoisesti. Onkin perusteltua selvittää eduskuntakäsittelyn aikana valmiusjoukon perustamisesta aiheutuvat todelliset kustannukset.

Hyväksyessään rauhanturvain muutoksen viime vuoden lopulla eduskunta edellytti, että kysymys mahdollisen valmiusjoukon perustamisesta saatetaan erikseen eduskunnan päätettä-

väksi. Huolimatta siitä, että eduskunnan hyväksymän ponnen perusteella monet kansanedustajat tulivat siihen käsitykseen, että valmiusjoukkojen perustaminen edellyttää lainsäädäntötoimia, hallitus onkin nyt päätenyt soveliaampana tapana pitämään sitä selontekoon.

Epäselviksi ovat jääneet ne perustelut, joihin nojautuen hallitus on nyt lähtenyt hoitamaan merkittävää turvallisuuspoliittista linjausta ilman, että eduskunnalla olisi todellista mahdollisuutta puuttua asiaan. Selontekoja kyllä tulee selonteon päälle, mutta eduskunnan asemaa lajeja säätävänä elimenä ei tunnuta noteerattavan. Toivottavasti kyse ei ole eduskunnan tarkoituksellisesta vähättelystä.

Nyt onkin perusteltua edellyttää, että eduskunnan perustuslakivaliokunta tutkii tarkasti, täyttääkö selonteko juridisessa mielessä valmiusjoukkojen perustamiselle asetetut vaatimukset. Se joutuu selvittämään myös valmiusjoukoille kaavailtujen tehtävien suhteen hallitusmuodon 75 §:ään. Keskustan eduskuntaryhmä muun muassa edellyttää, että eduskunnan on selkeästi määriteltävä ne tehtävät, joihin valmiusjoukkoja voidaan käyttää. Lisäksi joukkoihin hakeutumisen on kaikissa tilanteissa perustuttava vapaaehtoisuuteen.

Haluun vielä korostaa, että rauhanpakottamiseen eivät voi osallistua muut kuin suurvallat tai suurvaltaliittoutumat, joilla on vahvasti aseistettuja ja suojattuja liikkuvia joukkoja.

Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmän mielestä Suomi ei voi missään oloissa osallistua rauhanpakottamiseen. Sen sijaan hyväksymme sen, että rauhanturvatehtäviin lähetettävien joukkojen kykyä toimia osana monikansallisia operaatioita on nykyisestäään parannettava. Tämä koskee myös näihin operaatioihin osallistuvien joukkojen toimintavalmiuksia.

Ed. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Kysymys valmiusjoukoista on ollut vilkkaan keskustelun kohteena myöskin Suomessa jo koko lailla vuoden verran. Viime kesän kynnyksellä käydysä turvallisuuspoliittisen selonteon lähetekeskustelussa arvioitiin perinteisen rauhanturvatoiminnan kykyä ja sen mahdollisuuksia vastata uusiin ajankohtaisiin turvallisuuspoliittisiin haasteisiin. Jo tuolloin kokoomus otti myönteisen kannan hallituksen suunnitelmiin kehittää suomalaista rauhanturvatoimintaa vastuullisesti niin, että siinä otetaan huomioon myöskin Suomen kansallinen etu. Korostimme erityisesti sitä, että uudet kriisinhallintajoukot tulee rakentaa sillä tavoin,

että ne ovat omiaan vahvistamaan myös Suomen oman puolustusjärjestelmän valmiuksia. Edellytimme palautuskeskustelussa puolestamme sitä, ettei Suomen tulevaisuudessa tule osallistua rauhanpakottamiseen, mutta humanitärisiin suojaamistehtäviin meillä tulee puolestaan olla valmiudet.

Keskustelua rauhanturvatoiminnan tulevaisuudesta jatkettiin vielä Bosnia-selonteon yhteydessä viime joulukuussa. Kun eduskunta tuossa yhteydessä vaati, että kysymys mahdollisen valmiusjoukon perustamisesta on saatettava erikseen eduskunnan päätettäväksi, poistui viimeinkin epäily siitä, etteivät kaikki oleelliset tiedot ja asiaan liittyvät mielipiteet olisi päässeet esille.

Kokoomus on osaltaan johdonmukaisesti korostanut sitä, että rauhan ja turvallisuuden lisääntyminen Euroopassa on myös Suomen oman turvallisuuden kannalta elintärkeä kysymys. Me suomalaiset emme tietenkään voi olla vapaamatkustajia niiden eurooppalaisten valtioiden joukossa, jotka rakentavat Euroopan uutta turvallisuusjärjestelmää kotiovellemme, vaan meidän on annettava tuohon työhön tietysti myös oma panoksemme.

Aktiivinen rauhaan pyrkiminen on ollut tavoitteemme yhtä lailla Yhdistyneissä kansakunnissa kuin myös Euroopan unionin jäsenenä. Niin kuin tiedämme, jo nyt osallistumme Bosnian rauhanooperaatioon saaden hyödyllistä sotilaallista kokemusta yhteistoiminnasta muiden, lähinnä eurooppalaisten valtioiden kanssa. Näin ollen valmiusjoukkojärjestelmän luominen on hyvin looginen jatko kaikelle edellä mainitulle toiminnalle.

Puhemies! Jugoslavian kokemukset näyttävät johtaneen Euroopan unionin joihinkin johtopäätelmiin. Ensinnäkin kyetäkseen toimimaan kohtuullisen normaalin kertaluokan kokoisen kriisin yhteydessä on unionin kehitettävä omaa kykyään kohti omaehtoista toimintaa. Ja toiseksi, kyetäkseen operoimaan puolestaan suuren luokan kysymyksissä Euroopan unioni tarvitsee Naton ja Yhdysvaltain selkeää tukea. Yhteinen johtopäätös lienee myös se, että unionin puolustuslottuvuudessa on kysymys ennen muuta rauhanturva- ja kriisinhallintakyvystä eli nk. Petersbergin tehtävistä. Sen sijaan yhteinen puolustus, neljäntenä johtopäätöksenä, ei ole ajankohtainen kysymys.

Suomen on edelleenkin aihetta pitää kiinni sotilaallisesta liittoutumattomuudesta, eikä uudelleen, arvioitiin ole ilmaantunut aihetta. Suo-

men tulee olla valmis tukemaan unionin rauhanturva- ja kriisinhallintakyvyn kehittämistä, ja meidän on hyvä osoittaa periaatteellinen valmiutemme osallistua Petersbergin toimintaan. Tämä on yhdenmukaista Ifor-osallistumisemme kanssa.

Puhemies! Me olemme tiedotusvälineistä saattaneet lukea, että Suomi on yhdessä Ruotsin kanssa kehitellyt ehdotusta Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin suhteiden vahvistamisesta EU:n ja Weu:n suhteiden vahvistamisen merkeissä. Tässä sotilaalliset Petersberg-toimet nähdään yhdeksi instrumentiksi unionin kokonaisvaltaisessa kriisinhallintapolitiikassa. Tuolloin Petersbergin tehtävät kaiketi-kin kirjattaisiin sopimukseen. Oletettavasti EU voisi näin ollen antaa Weu:lle ohjeita tahi pyyntöjä sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan suorittamista varten.

Vaikka Suomen ja Ruotsin ehdotuksen pää tarkoitus on varmaankin taata kaikille EU:n jäsenille, myös Weu:hun kuulumattomille tarkkailijajäsenille, näin ollen tasavertainen mahdollisuus olla mukana suunnittelemassa ja päättämässä unionin kriisinhallintaoperaatioista myös Weu:ssa, olisi vastuulliselle ulkopoliittiselle päätöksenteolle hyväksi, että tämän kaltaisiin toimiin ryhdyttäessä ja niistä ehdotuksia tehtäessä ei asioista jouduttaisi lukemaan julkisen sanan palstoilta jo tapahtuneina tosiasioina. Ulkopoliittinen linjamme ei nyt kaipaakaan tämän kaltaista sooloilua, olkoon kysymys kuinka hyvästä asiasta tahansa.

Valmiusjoukkojen perustamista koskevassa selonteossa eräs kysymys on, salliiko nykyinen lainsäädäntömme joukkojen perustamisen. Hallitus osaltaan on päättänyt selonteossa siihen, ettei lakimuutosta tarvita, koska rauhanturvaa- mislain mukaan rauhanturvaamiseen liittyvästä koulutuksesta sekä valmius- ja järjestelytehtävistä määrää puolustusministeriö.

Edelleen, koska koulutus selonteon mukaan tulee tapahtumaan valtaosin koto-Suomessa ja liittyy isänmaan puolustuksen edellyttämiin valmiuksiin, ei nähdä ristiriitaa hallitusmuodon 75 §:n kanssa eikä sitä näin muodoin haluta päästää syntymäänkään. Järjestelyt tehdään sen mukaisesti. Tästä syystä kokoomuksen eduskuntaryhmällä ei ole huomauttamista hallituksen selonteossa tehtyyn arvioon lainsäädännön muuttamistarpeesta.

Suomessa vallitsee koko lailla selkeä yhteisymmärrys siitä, että valmiuksiamme entistä haasteellisempiin kriisinhallintatoimiin tulee ke-

hittää. Sen sijaan valmiusjoukkojen perustaminen ei ole saanut yhtä varauksetonta tukea kaikilta poliittisilta suuntauksilta. Mieliopide-eroja on ollut myös havaittavissa puolueitten sisällä. Keskustelua on omiaan ollut hämmentämään se seikka, että alun pitäen ei selkeästi kyetty vetämään rajaa siihen, mihin päätyvät valmiusjoukkojen kriisinhallintatehtävät ja missä alkavat rauhaanpakottamistoimet.

Tämä käsitteiden sekamelska oli tietysti osittain luotu tarkoitushakuisesti, täällä sen hyvin ymmärrämme, mutta toisaalta sen hyvänä puole- na on kyllä ollut sittemmin tapahtunut käsitteitten huolellinen läpikäynti ja täsmentäminen. Vaikka rajanveto laajennetun ja ns. perinteisen rauhanturvatoiminnan välillä onkin vaikeaa, eroaa sentään rauhaanpakottaminen selvästi noista kahdesta edellä mainitusta. Rauhaanpakottamisessa on kyse kriisin osapuolta vastaan kohdistetusta sotilaallisesta pakotetimesta, jonka tarkoituksena on hyökkäyksen torjunta. Tällöin operaatio tehdään ilman kaikkien osapuolten suostumusta. Selonteossa hallituksen kanta rauhaanpakottamiseen sanotaan jälleen kerran erittäin selkeästi. Myöskään kokoomuksen eduskuntaryhmä osaltaan ei hyväksy osallistumista rauhaanpakottamiseen.

Mihin me sitten tarvitsemme valmiusjoukkoja? Suomihan pitää jo yllä eräänlaista valmiusjoukkoa, sillä YK-joukkojärjestelmään liittynyt rauhanturvaajamme on vuoden ajaksi sitoutunut seitsemän vuorokauden hälytysajalla tulemaan koulutukseen tahi palvelukseen. Nykyinen järjestelmä mahdollistaa noin 7–8 viikon puitteissa olevan toimintavalmiuden, mikä on kansainvälisesti katsottuna varsin hyvää ja korkeaa luokkaa.

Hallituksen selonteon mukaan suurimmat erot ovat koulutuksen järjestelyissä, rekrytoinnissa sekä joukkojen liittymisessä muuhun maanpuolustuksemme. Koulutettavat olisivat aiemmasta poiketen varusmiehiä, ja he sitoutuisivat valmiuteen vähintään kahdeksi vuodeksi. Selonteossa esitetyn arvion mukaan suurta eroa YK-joukko- tai muun kaavaillun järjestelmän varsinaisissa kustannuksissa puolestaan ei ole.

Selvää kuitenkin on, että hallituksen ehdottama tapa perustaa valmiusjoukot on erinomainen keino yhdistää toisaalta kehittyvän kansallisen puolustuksemme tarpeet ja toisaalta kansainvälisen kriisinhallinnan kehittämistarpeet. Toivon, että myös oppositio omalta osaltaan tämän on valmis näkemään. Tällä tavoin kykenemme vastaamaan kehittämishaasteisiin huomattavan

paljon edullisemmin kuin kouluttamalla valmiusjoukkoihin rauhanturvaajat puolustusvoimista erillisenä toimintana varusmiesajan ulkopuolella ja tietysti täysin palkkaeduin. Myös valmiusjoukkoja varten tehtävät materiaalihankinnat tukevat puolustusvoimiemme normaalia toimintaa ja ovat joukkojen omaa sodanajan kalustoa. Tämä nopeuttaa huomattavasti joukkojen lisävalmiuksia, kun materiaalia ei enää tarvitse kiireessä ryhtyä haalimaan kokoon. Lisäksi materiaalihankinnat ovat sellaisia, jotka Suomi joutuisi joka tapauksessa lähitulevaisuudessa tekemään.

Eräs tärkeä ero YK-joukkojärjestelmän ja valmiusjoukkojen välillä onkin nähdäkseni se, että joukot ovat todellisia nopean valmiuden joukkoja. Toisekseen valmiusjoukot ovat osa normaalia maanpuolustusjärjestelmäämme ja vahvistavat erityisesti maavoimiemme toimintaa myös kriisinhallintatehtävien ulkopuolella. Kolmanneksi tulee muistaa, että nykyiset rauhanturvaoperaatiot vaativat uusia valmiuksia toimia yhdessä muiden maiden joukkojen kanssa samanaikaisesti. Uudet valmiusjoukot toteutetaankin siten, että viestintä- ja johtojärjestelmät ovat yhteensopivia ja että muukin varustus mahdollistaa kansainvälisen yhteistoiminnan.

On myöskin hyvä korostaa tehokkaiden kriisinhallintavalmiuksien ennalta ehkäisevää luonnetta. Kansallisten joukkojen yhteydessä reagointivalmiina olevat joukot ovat eräs keino, kun kriisejä pyritään välttämään jo ennen kuin ne kärjistyvät avoimiksi väkivaltaisuuksiksi.

Herra puhemies! Suomen turvallisuus perustuu keskeisesti sille tosiasialle, että meillä on omat tehokkaat puolustusvoimat ja vahva reservi. Kriisit lähialueillamme ovat kuitenkin osoittaneet sen, kuinka tärkeää on olla mukana rakentamassa turvallisempaa Eurooppaa meille kaikille. Perustaessaan valmiusjoukot Suomi antaa merkittävän panoksen molempien edellä mainittujen turvallisuustekijöiden kehittämiseksi.

Eduskunnan tehtävänä on nyt ilmaista selkeä poliittinen tahtonsa siitä, mihin me suomalaiset haluamme tässä maassa panostaa. Kokoomuksen eduskuntaryhmä korostaa, että on Suomen kansallisen edun mukaista olla aktiivisesti ja vastuullisella tavalla mukana muiden eurooppalaisten valtioiden rinnalla kehittämässä kriisinhallintavalmiuksia. Hallituksen selonteko saa siis kokoomuksen eduskuntaryhmän täyden tuen.

Ed. Virtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti rauhanturvalain käsittelyn yhteydessä, että valmiusjoukkojen perustaminen päätettäisiin eduskunnassa, mikäli hallitus päätyy valmiusjoukkojen perustamiseen. Eduskunta on nyt saanut selonteon, jossa tarkastellaan niin kriisinhallintaan tarkoitettujen valmiusjoukkojen perustamista kuin myös humanitaaristen valmiuksien kehittämistä.

Vasemmistoliitto haluaa painottaa jälkimäistä eli humanitaarisia toimia. Me haluamme painottaa sitä, että on tarpeen lisätä valmiuksia puuttua asioihin ennalta konfliktien ehkäisemiseksi. Lisäksi myös selkkausten jälkihoitoon tarvitaan humanitaariseen toimintaan liittyviä valmiuksia. Selonteko on kuitenkin tässä suhteessa jonkin verran tasapainoton, mutta siitä kohta enemmän.

Rauhanturvalakia muutettiin vastikään niin, että se mahdollistaa Suomen osallistumisen ahtaasti rajatun perinteisen rauhanturvaamistehtävän lisäksi myös aikaisempaa laajempaan sotilaalliseen kriisinhallintaan. Laki ei kuitenkaan salli osallistumista rauhaanpakottamiseen, ja tämä on hyvä pitää mielessä. Tätä lainsäädännön asettamaa taustaa vasten on myös arvioitava selonteossa ehdotettuja valmiusjoukon koulutusjärjestelyjä ja varustamista.

Entistä vaativammat tehtävät kriisinhallinnassa lisäävät koulutustarvetta siitä, mikä oli tarpeen meille aiemmin perinteisessä rauhanturvaamisessa. Koulutuksen sijoittaminen suurelta osin varusmies aikaan nopeuttaa myös valmiusjoukon lähettämistä rauhanturvatehtäviin. Ja vaikka valmiusjoukon ei olekaan tarkoitus sotimalla saada aikaan rauhaa sille määritellyllä tehtäväalueella, niin uuden lain mukaiset tehtävät edellyttävät kuitenkin aikaisempaa parempaa koulutusta ja varustusta. Selonteon sisältämä ehdotus vastaa niihin vaatimuksiin, jotka uudesta laista syntyvät.

Valmiusjoukkoihin sisältyy myös muita kysymyksiä, joita tässä on syytä tarkastella. Esiintyy muun muassa pelkoja siitä, että valmiusjoukkojen perustamisen piilevänä motiivina olisi asteittainen luopuminen sotilaallisesta liittoutumattomuudesta sekä maamme lähentäminen ja myöhempi liittäminen sotilasliittoon, tulipa sitten aikanaan EU:n turvallisuusratkaisuksi Länsi-Euroopan unionin sotilaallisen ja puolustuksellisen puolen kehittäminen tai päätyminen Pohjois-

Atlantin sotilasjärjestykseen nojaavassa ratkaisussa. Omassa ryhmässäni on niitä, jotka tästä syystä ovat suhtautuneet hyvin varauksellisesti valmiusjoukkoihin.

On tärkeää, että myös tästä puolesta puhutaan ja tällainen uhkakuva otetaan esille. On kuitenkin liioiteltua olettaa, että rauhanturvallain nojalla kehitettävä valmiusjoukko vielä merkitsisi minkäänlaista askelta sotilasliittoon, edellyttäähän liittyminen tasavallan presidentin neuvottelemaa sopimusta. Ennen kaikkea se kuitenkin edellyttäisi mahdollisen liittymissopimuksen hyväksymistä eduskunnassa. Yhtäläisyysmerkien vetäminen rauhanturvallain tarkoituksiin perustettavan valmiusjoukon ja sotilaallisen liittoutumisen välillä on siksi turhaa. Valmiusjoukot eivät sentään itsestään, ilman tasavallan presidentin ja eduskunnan toimia muutu sotilasliiton elimelliseksi osaksi.

Selvyyden vuoksi korostettakoon tässäkin yhteydessä, että vasemmistoliitolle ei käy Suomen liittyminen sotilasliittoon ja puolustus- ja turvallisuusratkaisujemme perustaminen sellaisen liiton varaan.

Mitä valmiusjoukkojen käyttämiseen tulee, niin se on varsin tarkasti säädelty rauhanturvallakia viimeksi muutettaessa. Joukko ei siis todellakaan ole ympäri maailmaa sotilaallisiin tehtäviin lähetettävä ulkopoliittisen johdon sodankäyntiväline.

Kehitysyhteistyö parhaimmillaan poistaa tai ainakin lievittää niitä ristiriitoja, jotka muuten ehkä sikiäisivät kehityksissä. On ymmärrettävää, että tätä puolta ei ole selonteossa nostettu esille, sillä eihän nyt ole kysymys kehitysyhteistyöselonteosta. YK:lla, Etyjillä, alueellisilla ja tehtäväkohtaisilla kansainvälisillä järjestöillä, kaikilla näillä on oma sijansa maiden välisten jännitysten purkajina. Onkin ymmärrettävä niin, että nämä ovat ne ensisijaiset keinot kriisien ehkäisemisessä. Ehkäisy on aina inhimillisesti arvokkaampaa kuin puhjenneen kriisin hallinta ja jälkiselvittely. Vasemmistoliitto korostaakin ehkäisevän toiminnan tärkeyttä.

Valtiot sinänsä pitävät kiinni suvereenisuudesta. Korostetusti tämä tulee esille silloin, kun kansalaisjärjestöt, kansainväliset elimet ja toiset maat huomauttavat kansallisten ja uskonnonlisten vähemmistöjen sortamisesta ja muista loukkauksista poliittisia ja kansalaisvapauksia kohtaan. Tällainen sorto kuitenkin pitää aina sisällään konfliktin siemenen ja siksi olisi parempi toimia ennakoon. Tästä muutama esimerkki, jotta muistaisimme, ettei Bosnia

välttämättä jää ainoaksi konfliktiksi Euroopassa.

Serbia esimerkiksi lakkautti väestöltään lähes täysin albanialaisen Kosovon autonomian Jugoslavian hajotessa. Sortotoimet ovat kohdistuneet albaniankieliseen opetukseen, ja lisäksi virkakunta on puhdistettu niistä, jotka ovat kansallisuudeltaan albanialaisia. Serbian hallituksen toimet ovat ajaneet asiat Kosovossa sellaiseen jamaan, että vähäinenskin tekijä saattaa laukaista aseellisen konfliktin. On syytä kiinnittää huomiota myös Slovakiaan, jossa valtaväestöä edustava hallitus on ristiriidassa unkarilaisvähemmistön kanssa. Mitä Kroatiaan tulee, niin sielläkin olisi ihmisoikeustarkkailijoilla töitä.

Humanitaarinen toiminta saa kyllä sijansa selonteossa. Sitä osuutta on kuitenkin syytä arvostella. Valmiusjoukkojen osalta näet määritellään tarkkaan henkilömäärätavoitteet ja koulutus sekä materiaaliset edellytykset. Humanitaariselta puolelta puuttuu tällainen luvuksi kiteytetty tavoitteenasettelu. Tätä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää puutteena. Samasta seikastahan olemme jo aikaisemminkin muistuttaneet.

Kehitysyhteistyö sinänsä pitää toki sisällään kriisejä ehkäisevän elementin. Myönnän myös selonteon olevan varmaan oikeassa siinä, että humanitaarisessa avustustoiminnassa apu on useinkin järkevää antaa tavara-apuna. Silti olisi ollut tasapainoisempaa, jos valtioneuvosto olisi kyennyt kertomaan suunnitelmista muodostaa vaikkapa nyt sitten pataljoonan suuruinen, koulutettu siviilivalmiusjoukko.

Tämän suuntainen ele olisi ollut paikallaan, sillä muutoinkin ehtimiseen havaitsee, miten yhteiskunnassamme yleinen ilmapiiri on nyt niin kovin sotilaallisuutta korostava. Edellinen hallitus tilasi Hornet-hävittäjät, vaikka sen täytyi olla tietoinen lamasta. Puolustusvoimat esittäytyvät kouluissa, ja nyt luodaan myös vapaaehtoista maanpuolustusjärjestelmää.

Sitten on vielä sekin ristiriita, että annetaan lupa toimittaa aseita ja muuta puolustusmateriaalia maihin, joissa on vakavia sisäisiä ristiriitoja. Esimerkkinä mainittakoon vaikka Itä-Timoria miehittävä Indonesia. Pahimmillaan tällaisilla vientiluvuilla toimitaan niiden tavoitteiden vastaisesti, joita kehitysyhteistyössä asetetaan. Eikä huomiotta pidä jättää sitäkään, että ulkopoliitikamme on karkeassa ristiriidassa sen humanitaarisen tavoitteen kanssa, että ennen kaikkea siviiliväestöä runtelevat ja tappavat jalkaväkimiinat tulisi kieltää. Kambodzhan kansa kärsii vielä vuosia maahan kylvetyistä miljoonista mii-

noista, ja monissa muissa maissa tilanne on sama.

Mutta palataanpa vielä siviilipuolen valmiusjoukkoihin. Aika ajoin on tullut ehdotuksia siitä, että siviilipalvelusmiesten tulisi voida suorittaa palvelustaan myös kehitysyhteistyötehtävissä. Oikein on tietysti huomautettu, että useinkin sellaiset tehtävät kuitenkin edellyttävät niin tapauskohtaisesti räätälöityä koulutusta kuin vankkaa ammattitaitoaakin, pelkkä into ei välttämättä riitä. Voittaisiin kuitenkin ehkä ajatella koko siviilipalveluksen arvioimista uudestaan niin, että osa palvelukseen astuvista saisi laajemman peruskoulutuksen siviilivalmiusjoukoissa toimimiseen. Tällainen työ voisi suuntautua kehitysmäihin, mutta yhtä hyvin sitä saatettaisiin yhä tarvitta Euroopassa. Tarvittaisiin myös ihmisoikeustarkkailijoita, eikä väheksyä pidä niitäkään ehdotuksia, jotka tähtäävät vapaaehtoisten sovitteijoiden kouluttamiseen väestöryhmien välisten ristiriitojen tasoittamiseen.

Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi on ehdottanut, että valtioneuvosto asettaisi selvitysmiehen tai -naisen tai -toimikunnan laatimaan kokonaisvaltaista selvitystä siviilihenkilöstöstä koostuvan valmiusryhmän kouluttamisesta ja varustamisesta. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan ulkoministeri ja työministeri olisivat osoittaneet tälle ajatukselle myönteistä mieltä. Nyt selonteossa todetaan kuitenkin vain, että henkilöavun lisääminen edellyttää suomalaisten voimavarojen kartoittamista ja hallinnon kehittämistä niin, että Suomella on nykyistä parempi valmius myös omaan henkilöapuun.

Arvoisat valtioneuvoston jäsenet! Miksi tällainen ilmaus passiivimuodossa, ilman subjektia, tekijää, päättäjää? Miksi ei selkeää ilmoitusta, päätöstä? (Ed. Korkea-aho: Sanoi hallituspuolueen ryhmäpuheenjohtaja!) — Kyllä. — Siviilivalmiuksista puhuttaessa selonteon ainoa konkreettinen lupaus on kokeiluluonteisen, pienimuotoisen hätäapuvaraston perustaminen. Me vasemmistoliiton ryhmässä olisimme odottaneet selonteolta siviilivalmiuksien osalta vähän suuremman, vähän konkreettisempaa, vähän enemmän.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä haluaa painottaa sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalla, vieläpä sen edellä siviilitoimia.

Ed. B i a u d e t : Ärade talman! Efter regeringens säkerhetspolitiska redogörelse, ändringen av lagen om fredsbevarande verksamhet och be-

slutet om Finlands deltagande i Ifor-operationen i Bosnien är det svårt att hitta något speciellt dramatiskt i regeringens förslag om att och hur vi skall bygga upp en s.k. beredskapstrupp. Ändå är det att befara att behandlingen här i riksdagen inte kommer att sakna publikfriande drag.

Först gällande behandlingsordningen. I offentligheten har det förekommit felaktiga uppgifter om att regeringen inte skulle uppfylla riksdagens vilja, när den valt en redogörelse och inte ett lagförslag som form för att föra frågan om en beredskapstrupp till riksdagen.

Riksdagen förutsatte ju en form som leder till beslut av riksdagen, och det gör en redogörelse enligt riksdagsordningen. Detta tillfredsställer Svenska riksdagsgruppen.

Arvoisa puhemies! Itse asian osalta valmiusjoukon suhde ja mahdollinen vaikutus ulko- ja turvallisuuspoliittiseen linjaamme saa todennäköisesti eniten huomiota osakseen, oletettavasti myös mielikuvia ja spekulatioita. Uhkakuvien maalailu ei kuitenkaan hyödytä Suomea eikä Euroopan turvallisuutta, ja valmiusjoukon tarkoitus on olla hyödyksi molemmille. Meidän on nyt keskusteltava vastuuntuntoisesti siitä, mitä Suomen EU-jäsenyyden myötä valitsema, kiistämättä korkeampi ulko- ja turvallisuuspoliittinen profiili edellyttää.

Vahvimpana argumenttina kriisinhallinta- ja humanitaarisiin tehtäviin osallistumisvalmiuden parantamiselle on tasapaino kansainväliseen yhteisöön kohdistuvien odotustemme ja sen välillä, mitä itse olemme valmiit tekemään. Kehityshän on johtanut siihen, ettei tämä edes ollut mahdollista ennen kuin muuttimme rauhanturvaamislakia. Nyt, kun lakia on muutettu, on luonnollista tarkistaa myös käytännön valmiutta.

Taustalla on toive ja viime aikoina usein myös vaatimus YK:n pelastamisesta. Niin syvä todella on maailmanjärjestön kriisi, että tällaista ilmaisu voidaan käyttää. Suomi ei tietenkään yksin ratkaise YK:n kohtaloa, joka on pitkälti talouskysymys, mutta meidän on tehtävä voitavamme palauttaaksemme luottamuksen YK:n kykyyn hoitaa tehtävää, jota varten järjestö perustettiin eli luomaan kollektiivista turvallisuutta. Meillä on tapana puhua lämpimästi myös Etyjin puolesta, ja jo vuoden 1975 perintö velvoittaa meitä melkoisesti.

Regeringen har genomgående betonat att en beredskapsstyrka skall gagna vårt eget försvar. Det finns knappast anledning till tvivel på den

punkten. Planeringen och förverkligandet skall skötas av försvarets eget yrkesfolk, som säkert bevakar sina intressen.

En beredskapsstyrka skulle ju dessutom betyda att försvarets trovärdighet och självständighet, som det heter officiellt, får en konkret nyhet att visa upp.

Svenska riksdagsgruppen håller dock fast vid att utbildningen och utrustningen sker inom angivna budgetramar. Om beredskapsstyrkan marknadsförs så att den har positiv synergieffekt på vår eget försvar skall det här betyda en totalt sett effektivare resursanvändning, och får inte bli en motivering för en sprängning av budgetramarna, som inget annat ministerium heller har möjlighet till i dessa tider. Regeringens redogörelse är kanske inte riktigt entydig på den här punkten, bl.a. kommer det fram genom tillägget om att upprustningen "i inledningsfasen sker även genom att fördela befintlig utrustning". Utskottet bör här göra förtydliganden.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää kuitenkin kiinni siitä, että koulutus ja varustautuminen tapahtuvat annetuissa budjettikehyksissä. Jos valmiusjoukkoa markkinoidaan siten, että sillä on positiivinen synergiavaikutus omalle maanpuolustusellemme, tämä merkitsee kaiken kaikkiaan resurssien tehokkaampaa käyttöä, eikä se saa muodostua perusteluksi budjettikehysten murtamiselle, johon millään muullakaan ministeriöllä ei ole mahdollisuutta näinä aikoina. Hallituksen selonteko ei ole ehkä aivan yksiselitteinen tältä osin todetessaan lisäksi muun muassa, että varustautuminen tapahtuu alkuvaiheessa nykyistä varustusta kohdentamalla. Valiokunnan tuleekin selvittää asiaa tältä osin.

Kuten alussa mainitsin, hallituksen selontekoon tullaan varmasti kohdistamaan väitteitä siitä, että valmiusjoukko olisi yksi sen dominopelin nappula, jolla Suomea viedään Natoon. Niiden, jotka mielellään puhuvat itseohjautuvista prosesseista, tulisi ajatella sitä, että samanaikaisesti he luopuvat sekä omista vaikutusmahdollisuuksistaan että epäilevät maamme kykyä tehdä itsenäisesti oikeita päätöksiä oikeaan aikaan.

Politiikkamme tavoitteena on rauhan ja turvallisuuden takaaminen koko Euroopassa oma maamme mukaan luettuna. Joka vaiheessa on harkittava, millaisia päätöksiä tämä edellyttää. Valmiusjoukon perustaminen pohjautuu harkintaan, jonka mukaan tämä on nyt hyödyksi kyseiselle tavoitteelle.

Määritelmän mukaan joukko on myös tarkoi-

tettu välineeksi helpottamaan kansainvälistä sovitteellista yhteistyötä. Asiassa ei ole mitään kiertotelemistä, olkooppa sitten yhteistyökumppani YK, Etyj, Nato tai Weu tai näiden yhdistelmä. Kyse ei ole uudesta turvallisuuspoliittisesta linjanvalinnasta tai luonteeltaan lopullisesta päätöksestä. Voidaankin hyvällä syyllä muuten kysyä, onko yleensä olemassa lopullisia päätöksiä sellaisella alueella kuin turvallisuuspolitiikka.

Hallitus toistaa syksyisen kantansa, ettei Suomi osallistu rauhaanpakottamiseen. Todennäköisesti syntyy tästä huolimatta uusi keskustelu rauhan- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen ja laajennetun muodon sekä rauhaanpakottamisoperaatioiden välisestä rajasta.

Ärade talman! Vi stöder fortsättningsvis utrikesutskottets resonemang från i höstas, där man betonar att Finlands beslut om att delta i ett krishanteringsuppdrag är beroende av hur vi bedömer risken för att våra trupper kan bli en part i en konflikt. Varje beslut kommer att vara ett särskilt politiskt beslut och samtidigt skall det påminnas om, att begreppet krishantering ju inte är en motsats till s.k. traditionell fredsbevarande verksamhet.

Det är att observera, att detta inte är ett avståndstagande från att FN vid behov även bör kunna fatta beslut om fredsframtvingande operationer.

Tvärtom är det sannolikt att en förutsättning för ett pånyttfött FN som skapare av kollektiv säkerhet är att medlemsländerna har större beredskap att låta organisationen fatta beslut om sådana operationer.

För Finland innebär det inte någon politisk kursändring, sådana beslut har vi tidigare stött i FN.

Bland invändningarna återstår därmed egentligen bara den allmänna om risken för förluster då truppen deltar i uppdrag Finland beslutat vara med i. Den risken tar t.ex. vår I-for-avdelning i Bosnien för tillfället varje dag, varför beredskapstruppen inte innebär något nytt ur den synvinkeln.

Tvärtom syftar grundandet av en beredskapsgrupp via bättre utbildning uttryckligen till att minska riskerna för förluster.

Att vara överförsiktig när det gäller internationellt krishanteringsansvar är i dag politiskt en större risk för ett civiliserat och fredligt land som Finland än att hålla hög profil.

En av orsakerna är att vi direkt och konkret i våra vardagsrum får ta del av det civila lidandet,

de brott mot mänskliga rättigheter och den miljö- och kulturförstörelse som följer i krigets och konfliktens spår. Det är också bakgrunden till att riksdagen, vilket vi förutsatte, i höstas gav säkerhetsbegreppet ett ännu bredare innehåll än vad regeringen gjorde i sin redogörelse.

Samasta syystä katsomme, että eduskunnan tulee sitovalla tavalla muotoilla käsityksensä siitä, että siviili- ja humanitaarisen aineksen valmiusjoukossa ja sen koulutuksessa tulee olla näkyvä, sekä ottaa kantaa toiminnan määrälliseen laajuuteen. Tämä olisi sinänsä merkittävä signaali siitä, miten suhtaudumme konfliktien ratkaisemiseen kestäväällä tavalla. Samalla se helpottaisi laajan yksimielisyyden saavuttamista asiassa. Lisäksi tämä edistäisi kustannuspaineen hallinnassa pitämistä.

Myös muilta osin hallituksen selonteko on vain luonnos siitä, millaiseksi itse koulutus olisi laadittava. Tämä on ymmärrettävää, koska tavallaan kyse on pioneerihankkeesta. Erityistä huomiota on joka tapauksessa kiinnitettävä juriidikkaan liittyen varusmiehen ja koulutettavan henkilön velvollisuuksiin ja oikeudelliseen asemaan. Valmiusjoukon ei tule antaa aiheita tarpeettomiin oikeudenkäynteihin.

RKP:n vuoden 1995 puoluekokous halusi vakavasti tutkia mahdollisuuksia yhteisen pohjoismaisen vastuun korostamiseen kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä nyt keskustelussa olevista kysymyksistä. Tämän vuoksi olemme hiukan pettyneitä siihen, ettei pohjoismaisista mahdollisuuksista ole innostuttu enempää turvallisuuspoliittisessa kuin tässäkin valmiusjoukkoa konkreettisesti käsittelevässä selonteossa. Tämä puute huomioon ottaen Suomen ja Ruotsin ulkoministereiden yhteinen turvallisuuspoliittinen avaus joitakin päiviä sitten oli hyvin tervetullut. Toivomme ja edellytämme, että tämä näkyy valiokunnan käsitellessä asiaa. Jos yhteinen pohjoismainen turvallisuuspoliittinen tahto saisi konkreettisemmän muodon läheisempänä yhteistyönä valmiusjoukon osalta, tämä saattaisi muodostua merkittävämmäksi askeleeksi kohti rauhaa ja turvallisuutta maanosassamme, kuin aavistammeakaan.

Arvoisa puhemies! Mainittuihin suuntaviivoihin ja edellytyksiin tukeutuen ruotsalainen eduskuntaryhmä toimii sen puolesta, että valmiusjoukon kouluttaminen voitaisiin aloittaa.

Med tanke på den här bristen var Finlands och Sveriges utrikesministrars gemensamma säker-

hetspolitiska utspel för några dagar sedan mycket välkommet. Vi hoppas och förutsätter att det sätter sin prägel på behandlingen i utskottet.

Om en gemensam nordisk säkerhetspolitisk vilja skulle konkretiseras i ett närmare samarbete kring en beredskapsstyrka, kunde detta bli ett större bidrag till freden och säkerheten i vår världsdel än vi kanske anar.

Ärade talman! Med nämnda riktlinjer och villkor som vägledning kommer Svenska riksdagsgruppen att arbeta för att utbildningen av en beredskapstrupp skall kunna påbörjas.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kansalaisyhteiskunnassa jokaisen yhteinen asia. Suhtautuminen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämiseen ja erityisesti valmiusjoukkojen perustamiseen on valinta, jossa eettiset tai tarkoituksenmukaisuuspainotukset voivat johtaa eri lopputulokseen. Myös vihreässä eduskuntaryhmässä on asiasta kahdenlaisia näkemyksiä. Riippumatta siitä, mitä johtopäätöksiä kukin käytettävissä olevista tiedoista ja omasta arvomaailmastaan käsin tekee, haluamme korostaa, että tukevan perustan johtopäätösten tekemiselle antaa vain avoin, riittävä ja oikea taustatieto. Tätä periaatetta käsiteltävänä oleva selonteko ei valitettavasti täytä.

Rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittäminen on hallituksen selonteossa rajattu tekniseksi uudistukseksi, jolla parannetaan rauhanturvaajien operointikykyä monimutkaisissa kriiseissä. Näkökulma on suppea. Se ei kata asian todellisia ulottuvuuksia. Eduskunnalla on ollut mahdollisuus turvallisuuspoliittisen selonteon ja rauhanturvallain muutoksen yhteydessä kuulla ja kommentoida hallituksen näkemyksiä Suomen turvallisuuspolitiikasta laaja-alaisesti. Siitä huolimatta valmiusjoukkokysymyksen poliittiset ulottuvuudet kuuluvat vihreän eduskuntaryhmän mielestä myös tähän keskusteluun.

Rauhanturvavalmiuksien kehittämistarve valmiusjoukkojen perustamisen osalta liittyy Weu:n ministerikokouksen vuonna 1992 antaman ns. Petersbergin julistuksen toteuttamiseen. Weu otti siinä puolustusyhteistyön ohella tehtävikseen humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaamistehtävät ja taisteluvoimien osoittamisen kriisinhallinta- ja rauhantoimeenpanotehtäviin. Weu:n operatiivinen voima koostuu joukoista, jotka jäsenmaat ja Petersberg-tehtävien osalta myös liittoutumattomat maat ovat ilmoit-

taneet sen käyttöön. Siksi valmiusjoukkoasiassa on ennen kaikkea kysymys Suomen Weu- ja EU-politiikasta. Samalla se on Suomen Naton rauhankumppanuusohjelmaan liittyvä tahdonilmaus. Näin valmiusjoukot ovat osa ulko- ja puolustuspoliittista uusajattelua. Niiden perustaminen on kansallinen linjavalinta, joka sopeuttaa Suomea EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja voi vahvistaa Suomen Nato-yhteyksiä.

Viime vuonna puhki puhutussa hallituksen turvallisuuspoliittisessa selonteossa kuvattiin osuvasti turvallisuus-käsitteen moniulotteisuus. Turvallisuutta ei vahvisteta vain poliittis-sotilaallisin toimin, vaan siihen kuuluvat myös ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeusvaltioperiaatteet, taloudellinen yhteistyö ja keskinäinen solidaarisuus köyhyyden vähentämiseksi ja ympäristön suojelemiseksi.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on edistää näiden periaatteiden toteutumista maailmassa, jotta tarve sotilaalliseen rauhanturvaamiseen vähenee. Siihen tarvitaan ennen kaikkea aktiivista ennalta ehkäisevää toimintaa ristiiriitojen syiden poistamiseksi. Tähän viittasivat ansiokkaasti myös ulkoministerit Tarja Halonen ja Lena Hjelm-Wallén äskettäisessä ehdotuksessaan EU:n ja Weu:n suhteiden järjestämisestä. Todelliset teot rauhan, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien puolesta ovat vanhojen blokkirajojen murruttua Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen mantran uskottavuudelle suuri haaste.

Kylmän sodan aikainen Suomi ei sekaantunut, puuttunut tai tuominut eikä vaikenemista kotimaassa juuri kummasteltu. Nyt on toisin. Kansalaisyhteiskunnan vahvistuminen ja valtiorajat ylittävä yhteisöllisyys pakottaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan tekijät ulos bunkkereistaan perustelemaan toimiaan. YK:n peruskirjassa ja julistuksissa ilmaistut ihmiskunnan yhteiset arvot vastaavat kansalaisten oikeustajua. Niiden puolustamisen myös virallisessa ulkopoliitikassa on oltava määrätietoista ja johdonmukaista.

Ulkopoliitikassa teot muuttuvat sanoja ja julkilausumia hitaammin. Inhorealistinen ja itseksä suhtautuminen muun maailman kriiseihin ohjaa yhä maamme valintoja. Esimerkiksi Indonesiassa, Turkissa tai viimeksi Kiinassa Suomi on asettanut selkeästi kaupan lisäämisen ihmisoikeuksiensa edistämisen edelle. Tshetshenian, Bosnian tai Ruandan kansanmurhiin virallinen ulkopoliittika on reagoinut enimmäkseen muiden perässä kiusallisen huomion välttämiseksi.

Turvallisuuspoliittisessa selonteossa hahmo-

teltu laaja turvallisuuskäsitys ei näissä ulkopoliitiikan käytännön teoissa näy. Se ei näy myöskään nyt käsiteltävänä olevassa selonteossa. Konfliktien ennaltaehkäisystä ei ole sanaakaan. Humanitaaristen valmiuksien kehittäminen on kuitattu muutamalla ylimalkaisella kappaleella. Ympäristövalmiusjoukkojen perustamista tai muun katastrofi- tai siviiliavun järjestämistä ja rahoittamista ei ole pohdittu, vaikka asiaa jo mietitään myös EU:n puitteissa.

Kun tekoja on vähän, se mitä on saatu aikaan, on sitäkin arvokkaampaa. Suomi on aiheellisesti ylpeillyt perinteisestä rauhanturvatoiminnastaan ja esitellyt sitä esimerkkinä pienelle maalle sopivista käytännön teoista konfliktien hallinnassa. Viime aikojen väheksynnästä huolimatta suomalaiset YK-joukot ovat menestystarina. Suomesta on vuosien mittaan tullut rauhanturvaamisen suurvalta, jonka kokemuksia hyödynnetään myös muiden maiden rauhanturvajoukoissa. YK-joukkojen neuvottelu-, sovittelu- ja suostuttelutaktiikka ylläpitää tilannetta rauhoittavaa vuoropuhelua ja säilyttää vastuun kriisin laukaisemisessa konfliktin osapuolilla. Se on muuta kuin muistiinpanojen tekemistä, jollaiseksi rauhanturvaajien rooli viime syksynä rauhanturvakikeskustelussa leimattiin.

Valmiusjoukkojen perustaminen merkitsee YK-joukkojärjestelmän vähittäistä alasajoa. Selontekotekstistä on pääteltävissä, että kaikki rauhanturvaoperaatiot hoidetaan vastaisuudessa valmiusjoukkojen avulla. Kun päämäärä on näin selvillä, onkin ymmärrettävää, että nykyjärjestelmän etujen ja puutteiden arviointi on esitetty kovin suppeasti. Jos valintatilanne olisi avoin, vertailu olisi aivan liian ylimalkainen päätöksen-teen pohjaksi.

Rauhanturvavalmiuksien kehittämistarvetta perustellaan selonteossa koulutukseen, varustukseen, kansainväliseen yhteistoimintakykyyn ja erityisesti toimintaanpanon nopeuteen liittyvillä näkökohdilla. Selonteossa painotetaan myös valmiusjoukkojen merkitystä Suomen maanpuolustukselle. Koulutuksen parantaminen ja henkilöturvallisuuden lisääminen ovat kannatettavia tavoitteita. Niiden toteuttaminen ei kuitenkaan välttämättä edellytä erityisjoukkojen perustamista.

Selonteon arvio konfliktien monimutkaistumisesta on muidenkin kriisialueiden kuin Bosnian perusteella ilmeistä. On hyvä, että rauhanturvaajat valmennetaan mahdollisimman hyvin tehtävänsä ja heillä on tilanteen edellyttämät suojaamis- ja puolustautumisvarusteet.

Kansainvälisen yhteistoimintakyvyn lisääminen tarkoittaa käytännössä harjaantumista toimimaan Nato-vetoisissa johtamis- ja viestintäjärjestelmissä sekä sitä tukevien laitteiston hankintaa. Myös tämä on valmiusjoukkojen perustamisen sijasta mahdollista järjestää olemassa olevaa toimintakulttuuria ja koulutusta kehittämällä, kuten tähänastiset kokemukset pfp-yhteistyöstä osoittavat. On kuitenkin syytä todeta, että nykyaikainen Nato-yhteensopiva johto ja viestintävarustelu on huomattavan kallista ja sen kustannuksia on selonteossa ilmeisesti aliarvioitu.

Rauhanturvajoukot valmennetaan nykyisin sitoumuksen tehneistä reserviläisistä noin 4–5 viikon koulutuksella välittömästi ennen operaatioalueelle lähettämistä. Valmiusjoukkoratkaisussa joukko koulutettaisiin pääosin varusmiesaikana ja sitä seuraavissa kertausharjoituksissa. Ennen lähtöä annettavan koulutuksen pituus olisi noin kaksi viikkoa, jolloin nopeuden osalta saavutettaisiin vain noin 2–3 viikon aikasäästö YK-joukkojen lähtönopeuteen verrattuna. Tätä ei voitane pitää niin merkittävänä parannuksena nykytilanteeseen, että järjestelmän uudistamista voitaisiin ajaa kovin ponnekkaisesti tälläkään perusteella.

On selvää, että sotapeleillä leikkivien kannalta kansainväliseen yhteistyöhön hyvin koulutetut valmiusjoukot ovat houkutteleva lisä Suomen puolustusvalmiudessa. Erityisen arvokkaita ne ovat tilanteessa, jossa Suomi joutuisi turvautumaan liittoutumattomana Weu:n tai Naton EU-apuun. Tämänkin perustelu johtaa jatkokysymyksiin: Onko sama tavoite saavutettavissa muilla keinoilla? Houkuttaako tieto joustavasta kytkeytymismahdollisuudesta sotilasliiton järjestelmiin uhkaajan ennaltaehkäisevään operaatioon kriisitilanteissa? Onko turvatoive katteetonta haaveilua?

Arvoisa herra puhemies! Selonteossa on yhdistetty määriä ja markkoja harhaanjohtavalla tavalla. Selonteon sivulla 6 todetaan, että pataljoonan suuruisen rauhanturvajoukon muodostamisen kustannukset vuosina 1998–2000 ovat yhteensä noin 220 miljoonaa markkaa, josta materiaalihankintojen osuus on noin 140 miljoonaa markkaa. Sivulla 4 puolestaan todetaan, että syksyyn 1998 mennessä valmiusjoukoista on koulutettavissa ja varustettavissa ensimmäinen jääkäripataljoona.

Vuoteen 2000 mennessä esitetään luotavaksi 2000-luvun alun vaatimukset täyttävä ”yhtymä”, jolla on valmius ylläpitää kriisinhallintatehtävis-

sä kerrallaan yhtä jääkäripataljoonaa, erillisyyksiä ja kansainvälisen esikunnan osia. Tämä kiertoilmaisu tarkoittaa, että itse asiassa selonteossa esitetään perustettavaksi prikaatin eli usean tuhannen miehen suuruinen valmiusjoukko, josta edellä mainittu operaatioon kerrallaan lähetettävissä oleva pataljoona, vajaa tuhat sotilasta, on vain osa, ilmeisesti neljännes. Valmiusjoukkoideaan kuuluvan itsenäisen toiminnan edellytyksenä olevat erillisyyksiköt nostavat lisäksi joukkojen määrää pataljoonan perusmiehityksestä.

Kun luvut on esitetty ainoastaan jääkäripataljoonan koulutuksesta ja varustamisesta, selonteosta saa vain vaivoin käsityksen valmiusjoukon todellisista kustannuksista. Ne lienevät todellisuudessa vuositasolla enemmän kuin selonteossa on esitetty kolmen vuoden yhteiskustannuksina.

Vuonna 93 puolustusministeriön työryhmä arvioi yhden pataljoonan perustamiskustannuksiksi 310 miljoonaa markkaa, ylläpitokustannuksiksi kriisialueille lähetettynä 420 miljoonaa markkaa vuodessa sekä tukijoukkojen perustamiskustannuksiksi 130 miljoonaa markkaa ja ylläpitokustannuksiksi lähes 200 miljoonaa markkaa vuodessa.

Varsinaisten rauhanturvatehtävien kustannukset selonteossa on kuitattu lyhyellä, ilman lukuja olevalla maininnalla. Jos me joudumme ne itse maksamaan, kuten nyt Bosniassa, pataljoonan ja tukijoukkojen ylläpitokustannukset ovat edellä mainitun puolustusministeriön työryhmän vuonna 93 tekemän selvityksen mukaan jopa 600 miljoonaa markkaa vuodessa. Summa on melkein yhtä suuri kuin hallituksen natisten edenneen työttömyysturvan säästötavoitteet tällä hetkellä.

Myös valmiusjoukon koulutusaikaan liittyvät luvut kummastuttavat. Selonteossa todetaan, että valmiusjoukkokoulutukseen hakeutuvat varusmiehet saavat 330 vuorokauden palvelusajan puiteissa normaalin sotilaskoulutuksen. Sen lisäksi he koulutautuvat kaksi viikkoa asioissa, jotka ”vain välillisesti edistävät valmiutta isänmaan puolustamiseen”. Toisaalta todetaan, että asevelvollisen ylläpitokustannuksia lisäävä varusmiesten pidempi palvelusaika kompensoituu kaksi viikkoa lyhyempänä koulutustarpeena ennen tehtävään lähettämistä.

Näissä kahdessa väittämässä on sisäinen ristiriita. Uskon, että 2,5 kuukauden pidennyksellä varusmieskoulutusvaiheessa opitaan varmasti enemmän kuin kahden viikon kurssituksella toi-

mintaanpanovaiheessa. Selonteon päättelyllä valmiusjoukon koulutuskustannuksiin olisi siksi tullut laskea 240 ja 330 palvelusvuorokauden erotus vähennettynä 14 vuorokauden rauhanturvakoulutusosuudella.

Selonteossa lohdutetaan lukijaa ilmoittamalla, että kustannukset ovat hallittavissa ja sovitettavissa hallinnonalan rahoituskehyksiin. Näin toivottavasti on, mutta päätöksentekohetkellä on hyvä tietää, mistä puolustusvoimien nykyisistä menoista vuositasolla useiden satojen miljoonien perustamis- ja ylläpitokulut otetaan.

Vaikeimmin ymmärrettävissä on selonteon toteamus, jonka mukaan humanitaaristen valmiuksien kehittämisen lähtökohtana on, että apu pyritään antamaan tavara-avun muodossa, mutta pyrkimyksenä on myös suomalaisten osallistumisen lisääminen henkilöavun keinoin. Vihreän eduskuntaryhmän mielestä tavoite pitää ilmaista päinvastoin. Tavara-apua teltoista vessapaperiin varmasti tarvitaan, mutta rauhanturvatoiminnan kehittämässä siviiliavun lisääminen on paljon tärkeämpi tavoite. Jos me aidosti pyrimme siirtämään painopistettä sotilaallisista voimannäytöistä demokratian vahvistamiseen, se voi onnistua vain ihmisten välisen tasavertaisen vuorovaikutuksen kautta. Väkivallaton rauhanturvatoiminta voi olla tilanteesta riippuen varsin moni-ilmeistä. Sen avulla voidaan tukea paikallisia kansanliikkeitä ja puolueita, seurata ja raportoida ihmisoikeusloukkauksista, auttaa väkivallan uhreja, sovitella paikallisia ristiriitoja, auttaa kansalaisten luottamuksen saaneita hallinto- ja palvelukoneistoja tehtävässään tai vain läsnäololla nostaa aseisiin turvautumiskynnystä. Näistä minulla on omakohtaistakin kokemusta muun muassa Burundista.

Arvoisa herra puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä toivoo, että hallituksen suppea ja kovin kapea-alainen selonteko puidaan huolellisesti, jotta kaikki asiaan liittyvät näkökulmat tulevat avoimesti pohdituiksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Herra puhemies! Suomen sodanjälkeisen ajan ulkopoliittinen linja kahtiajakautuneessa Euroopassa oli puolueettomuus. Se tarkoitti erityisesti pysyttämistä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella. Kahtiajaon päätyttyä Euroopassa Suomen hallitus uudelleen muotoili ulkopoliittista linjaa muuttuneessa tilanteessa ja määritteli sen puolueettomuudeksi, jonka ydin on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus. Tämä määrittely kirjattiin Ahon hallituksen

EU-selontekoon ja tiedonantoon eduskunnalle tammikuussa 1992.

Puolueettomuuskäsitteestä ei luovuttu. Se säilyi, mutta sai uusitun sisällön. Edellisessä hallituksessa oli paineita luopua kokonaan puolueettomuuskäsitteen käytöstä mutta hallituksen niukan enemmistön, johon kristillinen liitto kuului, turvin käsitteestä ei luovuttu. Se oli viisas ratkaisu, jonka myös eduskunta tuolloin vahvisti.

Pääministeri Paavo Lipposen hallitus näyttää pyrkivän määrätietoisesti askel askeleelta ohentamaan Suomen puolueettomuutta. Sekä sotilaallisen liittoutumattomuuden että itsenäisen puolustuksen suhteen syntyy vähintään epätie-toisuutta hallituksen linjasta, kun se haluaa perustaa sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitetun valmiusjoukon lähetettäväksi tarvittaessa eri puolille maailmaa kriisipesäkkeisiin sotilasliiton alaisuudessa.

Lipposen hallituksen puheet ja teot ovat etäällä toisistaan. Taannoisessa Euroopan unionin hallitusten välistä konferenssia hvk:ta koskeneessa selonteossa hallitus vakuutti pyrkivänsä kehittämään EU:ta itsenäisten valtioiden yhteelliittymänä ja vastustavansa federalistista kehitystä. Kuitenkin hallitus ilmoitti hyväksyvänsä enemmistö- ja määräenemmistöpäätösten käytönoton osittaisen laajentamisen. Tunnettua on, että Lipposen hallitus on yksi Euroopan unionin voimakkaimmista talous- ja rahaliiton Emun ajajista, ja hallitus pyrkii viemään Suomen ensimmäisten joukossa Emuun jopa työttömyysongelmasta todellista vastuuta osoittamatta.

Mutta miksi valmiusjoukkokin juuri nyt halutaan perustaa? Pyrkikö hallitus sittenkin edistämään EU:n yhteisen puolustuksenkin kehittämistä? Näihin kysymyksiin olisi syytä saada vastaus.

Pääministeri Lipposen hallitus, jossa myös vasemmistoliitto ja vihreät ovat mukana, ajaa tosiasiaa EU:n liittovaltiokehitystä. Suomen kansan laaja enemmistö ei tällaista kannata. Kansa haluaa säilyttää Suomen itsenäisenä kansallisvaltiona, ei EU:n syrjäisimpänä taantuvana maakuntana.

Arvoisa puhemies! Valmiusjoukkoselonteko on hallituksen tähänastisista selonteista perusteiltaan yksi hatarimmista. Se antaa kuvan, että hallitus haluaa valmiusjoukkovaltuudet siksi, että se on askel yhteiseen läntiseen sotilasyhteistyöhön. Lieneekö se myös askel kohti Suomen Nato-jäsenyyttä?

Tässä keskustelussa olisikin rehellisyyden nimessä puhuttava suoraan, haluaako eduskunta

Suomen liittyvän sotilasliittoon. Edellinen eduskunta ei halunnut, vaan hyväksyi Ahon hallituksen puolueettomuuspolitiikan, jonka ydin siis on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei pidä perusteltuna sotilaallista liittoutumista eikä luopumista itsenäisestä puolustuksesta. On syytä hyvin vakavasti seurata, että Suomen itärajalle ei synny yhtä maailman jyrkimmistä sotilaallisista vastakkainasetteluista. Sellainen ei lisää turvallisuutta Suomessa, ei pohjollassa eikä Euroopassa. Lisäksi se olisi erittäin kallis ratkaisu. Suomen on viisasta pysyä sotilaallisten liittoutumien ulkopuolella.

Tavoitteenamme tulee olla ennemminkin sotilasliiton supistuminen kuin laajeneminen. Vain sotilaallisen varustautumisen vähentämisellä voidaan antaa tilaa ja mahdollisuuksia myös humanitaaristen valmiuksien kehittämiselle, josta hallitus sotilaallisen valmiuden kehittämisen rinnalla ikään kuin itseään rauhoitellen puhuu selonteossa ja jopa sen otsikossa.

Arvoisa puhemies! Eduskunta hyväksyi viime valtiopäivillä rauhanturvaamislain muutoksen käsittelyn yhteydessä hallitusta velvoittavan pöytäkirjan, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että kysymys mahdollisen valmiusjoukon perustamisesta on saatettava erikseen eduskunnan päätettäväksi". Hallitus katsoo nyt kuitenkin, että selonteko on riittävä. Selonteon pohjalta eduskunta ei kuitenkaan tee sellaista päätöstä, jota valmiusjoukon perustaminen edellyttää. Hallitus aikoo itse tehdä sen päätöksen, jonka kansanedustajat puoli vuotta sitten edellyttivät eduskunnan tekävän. Hallituksen tuleekin tuoda asia erikseen lakiesityksenä eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunnan tulee valvoa perusteltujen kannanottojensa toteutumista. Nyt hallitus yrittää arveluttavalla tavalla kävellä eduskunnan yli. Eduskunnan arvovalta ei tätä kestä.

Suomi on perinteisesti osallistunut menestyksellisesti YK:n rauhanturvaamistehtäviin. Viime aikoina myös Etyjin puitteissa on osallistuttu operaatioihin. Tätä työskentelyä riittää tulevaisuudessakin aina voimavarojemme ääri rajoille asti. Perinteinen rauhanturvaaminen on aina perustunut kriisin osapuolten rauhansopimukseen tai aselepoon tai vähintään suostumukseen. Perusedellytykset tulokselliseen toimintaan muun muassa siviiliväestön turvaamiseksi ovat aina olleet olemassa. Näin myös rauhanturvatoiminnan miestappiot ovat olleet vähäi-

set. Kustannuksethan on lopulta YK sitoutunut maksamaan.

Valmiusjoukkotoiminnassa on kysymys merkittävästä muutoksesta verrattuna perinteiseen rauhanturvatoimintaan YK:n tai Etyjin puitteissa. Sen lisäksi, että taloudelliset ja miehistötappiot tulevat olemaan moninkertaiset ja jäävät osaltamme Suomen maksettaviksi, myös todennäköisyys ajautua kriisiin osapuoleksi on suuri. Jos suomalainen valmiusjoukko osana kansainvälistä joukkoa lähetetään mahdolliseen kriisipesäkkeeseen esimerkiksi Kaukasuksen alueelle, voisi Suomi näin herkästi ajautua osapuoleksi kriisiin, jossa vastakkain saattaisivat olla Venäjä ja islamilaiset öljyvaltiot. Seuraukset sekä taloudellisesti että turvallisuuden kannalta kansallemme saattaisivat olla mittavat. Muun muassa terrorismi kuuluu kuvaan mukaan nykyisin yhä useammin erityisesti tuon alueen kriiseissä. Viisainta on, että Suomi pidättäytyy perinteisen rauhanturvatoiminnan sekä laajan humanitaarisen ja ympäristöavustustoiminnan puitteisiin ja kehittää niitä. Työsarkaa riittää siinäkin.

Eduskunta hyväksyi viime valtiopäivillä lähes yksimielisesti myös ympäristövalmiusjoukon perustamisen suunnittelua koskevan pöytäkirjan: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuuksia kansainvälisen ympäristövalmiusjoukon perustamiseksi ja että hallitus lisää Suomen panostusta väestönkasvun hillitsemiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi sekä kehitysmaissa että muilla ongelma-alueilla." Tämä pöytäkirja esitettiin kristillisen liiton eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa ja se hyväksyttiin äänin 173 puolesta, 12 vastaan.

Ympäristöministeri Pekka Haavisto totesi vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen n:o 17/1996 vp, että hallitus selvittää parhaillaan asianomaisten hallinnonalojen yhteistyönä, miten edellä mainitun pöytäkirjan edellyttämässä asiassa voidaan edetä. Ministeri toteaa vastauksessaan myös, että henkilöapu on kustannuksiltaan suhteellisen kallista.

Vaikka sotilaallisen valmiusjoukon osalta kustannukset varmasti ovat vähintään yhtä suuret, ei hallitus vetoa niihin ajaessaan selonteossa tätä hanketta. Nyt on nähtävissä, että hallitus on hidas eduskunnan pöytäkirjan mukaisen siviilivalmiusjoukkohankkeen edistämässä, mutta ajaa kiireellä sotilaallisen valmiusjoukon perustamishanketta. Hallituksen arvojärjestyksessä on vaikea pitää perusteltuna ja se on eduskunnan tahdonkin vastaista.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä painottaa edelleen ympäristö- ja humanitaarisen avun antamiseen tarkoitettua siviilivalmiusjoukon kehittämisen tärkeyttä. Pidämme sitä Suomen kannalta tärkeämpänä kuin sotilaallisen valmiusjoukon perustamista. Miksi vihreät ja vasemmistoliittokin ovat unohtaneet ympäristö- ja humanitaarisen avun antamisen tärkeyden ja ensisijaisuuden? Lipposen hallitus näyttää antavan kehitysyhteistyömäärärahojen pudota 0,25 prosenttiin bruttokansantuotteesta, mutta on valmis uhraamaan sotilaalliseen varustautumiseen yhä suurempia varoja.

Suomen olisi pyrittävä lisäämään humanitaarisen avun antamista, kuten edellä mainittu pontsikin velvoittaa. Kanavina tulee käyttää muun muassa Punaista Ristiä sekä kirkon ulkomaan-apua ja lähetysjärjestöjen tehokkaiksi ja varmiksi koettuja palveluja. Tällainen apu on todellista lähimmäistyötä ja rauhan edistämistä.

Selonteossa todetaan, että siviilihenkilöstön osallistumiseen kriisinhallintaan on osoitettu valtion vuoden 1996 talousarviossa 24 miljoonaa markkaa. Edelleen todetaan, että erilaisten siviilikriisinhallintatoimien merkitys on pysyvässä rauhanratkaisussa entisestään korostunut ja Suomen osallistuminen niihin merkitsee myös rahoitustarpeen kasvua. Miten hallitus aikoo lisärahoitusta etsiä, jää avoimeksi. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä ja Suomelle erityisen sopivana juuri tällaisen toiminnan kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Paavo Lipposen viiden puolueen hallitus halua Brysselin toimuksesta tai ehkä jopa vaatimuksesta perustaa sotilaallisen valmiusjoukon. Koulutuskustannukset ovat selonteon mukaan vuosina 1996–1997 noin 12 miljoonaa markkaa. Nämä varat ovat poissa Suomen puolustusvoimilta, vaikka hallitus toista väittää.

Valmiusjoukon muodostamiskustannukset ovat selonteon mukaan noin 220 miljoonaa markkaa vuosina 1998–2000. Materiaalikus-tannusten osuus olisi noin 140 miljoonaa markkaa. Hallitus toteaa, että kyseessä ovat materiaalihankinnat, jotka muutoinkin olisi toteutettava puolustusvalmiutemme kehittämiseksi lähivuosina. Tämä tuskin pitää paikkansa aina-kaan täysin, sillä valmiusjoukkojen varusteiden tulee olla täysin erilaisiin ilmasto- ja maasto-olosuhteisiin soveltuvia kuin mitä tarvitaan Suomen puolustamisessa. Kustannuksitta tuskin tapahtuu toimintojen kansainvälinen yhteensovituskaan.

Hallitus vähintään kaunistelee valmiusjoukkojen kustannuksia. Mainitut summat eivät riitä edes perustamiseen, puhumattakaan siitä, että joukko lähetetään jonnekin kauas kriisipesäkkeeseen. Lähtettäminen kuitenkin on tarkoitus. Tuskin hallitus kotimaan kapinoita varten näin varustautuu.

Tosiasiassa on myös se, että valmiusjoukon aiheuttamat kustannukset vähentävät Suomen puolustusvoimien varoja lähes täysimääräisesti. Valmiusjoukon takia ulko- ja puolustusministeriön hallinnonalan menoakehyksiä on korotettava tai pidettävä korkeammalla tasolla kuin muutoin olisi tarvetta. Valtiontalouden erittäin vaikean tilan takia valmiusjoukkokustannukset aiheuttavat uusia leikkaustarpeita muihin menoihin. Ajankohtaisia ovat muun muassa hallituksen aikeet työttömyysturvan leikkaamiseksi.

Selonteko antaa hataran kuvan siitä, millaisissa tilanteissa Suomi olisi valmis lähettämään valmiusjoukon. Hallitus toteaa vain, että Suomi ei osallistu rauhaanpakottamiseen, mutta ei edes pohdi muita tekijöitä tai reunaehtoja. Onhan huomattava, että valmiusjoukko olisi osa Suomen puolustusvoimia, jotka näin toimisivat maamme rajojen ulkopuolella vieraassa komeudessa.

Vähimmäisvaatimus onkin, että eduskunta valiokuntatyön perusteella päättää selkeät rajat tälle toiminnalle. Perusteltua olisi ollut se, mitä kristillisen liiton eduskuntaryhmä rauhanturvallain käsittelyn yhteydessä esitti, eli että jokaisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta päätettäisiin erikseen lailla tai vähintään tiedonannolla, josta eduskunta tekee päätöksen, tarvittaessa äänestämällä.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä Suomen aktiivista kansainvälistä toimintaa erilaisten kriisien ja onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi. Tähän antavat hyvät mahdollisuudet kokemuksemme ja maineemme sekä se vahva kristilliseettinen perusta, joka Suomessa yhä on olemassa.

Tämänhetkistä ja lähivuosien taloudellista tilannetta vasten tuskin on kuitenkaan kohtuutonta kysellä, onko perusteltua sijoittaa varoja sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitettua valmiusjoukon muodostamiseen juuri nyt. Suomen tulee säilyttää sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus. Eduskunnan ja ulkoasiainvaliokunnan onkin aihetta tarkoin pohtia, miten tähän peruslinjaan on sovittavissa hallituksen aikoma valmiusjoukkotoiminnan harjoittami-

nen maan rajojen ulkopuolella vieraan komennon alaisuudessa.

Ed. M. Markkula merkitään länän olevaksi.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! Valmiusjoukon perustaminen on tietysti uusi asia, mutta ei sittenkään mikään perinteen murros. Paasikiviläis-kekkoslaisen turvallisuuspolitiikan syvin olemus oli siinä, että kun olosuhteet muuttuvat, politiikkakin muuttuu.

Kylmän sodan aikainen mainoslause sanoi, että sodan ja rauhan kysymyksissä Suomi ei ole puolueeton, vaan rauhan puolesta sotaa vastaan. Valmiusjoukko sopii hyvin tämän suomalaisen doktriinin sekä reaali-politiittiseen että propagandistiseen jatkumoon. Se toteuttaa eduskunnan aikaisemmin hyväksymät periaatteet ja luo johdonmukaisesti mahdollisuudet jatkaa Suomen perinteistä rauhanturvatoimintaa myös uusissa oloissa.

Rauhanturvallain käsittelyssä eduskunta totei, että valmiusjoukon muodostaminen on erikseen saatettava eduskunnan päätettäväksi. Merkittävin siinä yhteydessä ilmennyt laintulkinta-ongelma koski varusmiesten koulutuskomennuksia ulkomailla. Perustuslakivaliokunta on ratkaissut ongelmat lausumallaan, joka tekee lyhytaikaiset komennukset mahdollisiksi. Sen jälkeen valmiusjoukolle ei ole laillisia esteitä, joten ei myöskään ole syytä säätää valmiusjoukoista lailla eikä eduskuntakaan sitä edellyttänyt; se edellytti, että asia saatetaan erikseen eduskunnan päätettäväksi, ja tämä selonteko täyttää sen ehdon.

Jos eduskunta hyväksyy selonteossa esitetyn toimintatavan, Suomen turvallisuuspolitiittisessa pakissa on uusi työkalu, jonka käyttöohjeet on valmiiksi säädetty juuri uusitussa rauhanturvallaissa. Lain mukaan tasavallan presidentti päättää rauhanturvaoperaatioon osallistumisesta valtioneuvoston esityksestä, jota ennen hallituksen on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Jos rauhanturvajoukon voimankäyttövaltuudet ovat perinteistä rauhanturvatoimintaa laajemmalla, valtioneuvoston on annettava siitä selonteko eduskunnalle. Valmiusjoukon käyttöperiaatteista ei siis ole epäselvyyksiä, ja eduskunta on avainasemassa niistä päätettäessä.

Valmiusjoukon vastustajat tuntuvat olevan pääasiassa niitä, jotka ovat sisäistäneet vanhan mallisen puolueettomuuspolitiikan kovin voi-

mallisesti. He ovat omaksuneet asenteensa kylmän sodan luomassa uhkatilanteessa ja presidenttikeskeisen poliittisen ilmaston paineessa. Sellaisen kokemuksen jälkeen ei tietysti olekaan ihan helppoa ottaa vastaan ja itsenäisesti eritellä uutta tietoa siitä, millä kaikilla tavoin Eurooppa on muuttunut ja mitä kaikkea siitä Suomelle seuraa. Näiden vastustajien joukossa tuntuu lisäksi olevan kylmän sodan aikaisten rauhanliikkeiden uskollisia lapsia, joiden asennemaailmaan on jäänyt tapa varmuuden vuoksi vastustaa kaikkea, mitä sotilaat kannattavat.

Jo turvallisuuspolitiittisen selonteon ja rauhanturvallain uusimisen yhteydessä sekä kekkoslainen että vasemmistolainen nostalgialiike esittivät sen huolen, että osallistuminen Naton johtamiin rauhankumppanuus- ja kriisinhallintatehtäviin luo puolustusvoimien viesti-, johto- ja asejärjestelmien yhteensopivuutta lännen järjestelmien kanssa, ja he pelkäsivät, että tämä sitoo meitä vähitellen niin, että Suomelle ei jää muuta mahdollisuutta kuin liittyä Natoon ennemmin tai myöhemmin.

Suomen asevoimien yhteensopivuus läntisten järjestelmien kanssa vaikuttaa mielestäni turvallisuustilanteeseemme täsmälleen päinvastoin kuin tämä pelokas maalailu väittää. Ilman liittosuhdetta luotu yhteensopivuus vahvistaa Suomen mahdollisuuksia pysyä liittoutumien ulkopuolella myös sellaisissa tilanteissa, joissa sotilaallisen lisäturvan tarve kasvaa. Yhteensopivuuden kehittäminen on Suomen turvallisuutta parantava kehityssuunta, jota pitäisi tehostaa eikä moittia, vähätellä taikka peräti salailla, kuten virallinen turvallisuuspolitiittinen sananselitys tuntuu tekevän.

Vanhan turvallisuuspolitiittisen viisauden mukaan on sitä parempi, mitä useampia vaihtoehtoja on käytettävissä. Yhteensopivuus läntisten järjestelmien kanssa toimii tämän viisauden mukaisesti. Se tuo Suomen turvallisuuspolitiittiseen valikkoon kokonaan uuden rivin. Jos joudumme sotilaallisen painostuksen taikka hyökkäyksen kohteeksi, uhkaaja joutuu ottamaan huomioon sen mahdollisuuden, että Suomi saattaisi liittoutumattomuudestaan huolimatta hädän hetkellä pyytää ulkopuolista sotilaallista apua ja voisi ottaa sitä tehokkaasti vastaan, jos sattuisi sitä saamaan. Yhteensopivuutta kehittämällä tämä mahdollisuus pystytään luomaan ilman liittosuhteeseen sisältyvää pakkoavun uhkaa, joka oli yhä-pohjaisen turvallisuusrakenteen iso ongelma ja joka puhuu myös Nato-jäsenyyttä vastaan.

Tämän takia ei tarvitse ollenkaan hyssyttellä

sitä, että valmiusjoukon perustaminen lisäisi Suomen puolustuksen yhteensopivuutta läntisten järjestelmien kanssa. Niin se lisääkin ja se on hyvä. Se parantaa merkittävästi Suomen turvallisuusrakennetta, mutta ei siksi, että se helpottaisi Natoon liittymistä, vaan siksi, että se lisäisi Suomen poliittisia mahdollisuuksia hyötyä Naton sotilaallisesta läsnäolosta Euroopassa ilman, että joutuisimme sotilaallisten liittovelvoitteiden piiriin.

Samanlainen varmuuden vuoksi inttäminen on esiintynyt myös rauhaanpakottamista koskevassa keskustelussa. Hallitus on kuitenkin todennut turvallisuuspoliittisessa selonteossaan ja rauhanturvallisuuden uudistuksen perusteluissa hyvin selvin sanoin, että Suomi ei valmistaudu osallistumaan rauhaanpakottamiseen, ja sama ilmoitus toistetaan myös tässä selonteossa. Tietysti eduskunnan rooliin kuuluu salattujen tarkoitusten kriittinen analysointi. Tässä yhteydessä on kuitenkin melko pieni riski olettaa, että hallitus tarkoittaa, mitä se sanoo, varsinkin kun on vaikea oivaltaa, millaista etua ja mille instanssille taikka ryhmälle syntyi siitä, että Suomi puoliväkinä ja vastoin julki lausuttua politiikkaa sittenkin haikautuisi mukaan sotilaallisiin operaatioihin, joissa on kysymys rauhaanpakottamisesta.

Yhteensopivuuden kautta turvallisuutta lisäävä ja liittoutumattomuutta vahvistava vaikutus olisi kuitenkin valmiusjoukon perustamisen sivuseuraus. Sen päämerkitys liittyy tietysti Suomen rauhanturvapolitiikkaan. Jos eduskunta nyt torjuisi valmiusjoukon perustamisen, se horjuttaisi turvallisuuspolitiikkamme tärkeäksi osaksi kehittyneen rauhanturvatoiminnan uskottavuutta. Olemme tähän asti toimineet sillä periaatteella, että tarjoamme kansainväliselle yhteisölle kaiken tyyppistä rauhanturvatoiminnassa tarvittavaa hyvää palvelua. Jos valmiusjoukkoa ei perusteta, Suomi muuttuu kansainvälisen rauhanturvan perusvoimasta valikoivaksi sivustatuen antajaksi. Siinä tapauksessa voisimme osallistua näihin toimiin vain silloin, kun se ei edellytä liikaa ponnisteluja eikä sisällä kovin suuria riskejä.

Tällainen kevennetty ja valikoiva palvelukyky tukisi huonosti esimerkiksi sitä merkittävää aloitetta, jonka Suomen ja Ruotsin ulkoministerit ovat äskettäin tehneet. Hehän esittivät, että kaikki jäsenmaat voisivat yhdenvertaisesti osallistua EU:n kriisinhallintaan, jotka Weu toteuttaa joko YK:n tai Etyjin valtuutuksella toisin sanoen, että Weu kehittyisi Petersbergin tehtäviin. He esittivät myös, että alueellisen puolustuksen ja liittou-

tumisen sisältävät sotilaalliset velvoitteet erotettaisiin EU:n kriisinhallinnassa harjoitettavasta yhteistyöstä, toisin sanoen, että Weu ei sen jälkeen olisi sotilasliitto.

Tämä esitys ilahduttaa nuorsuomalaisia paitsi siksi, että se on linjakas ja johdonmukainen, myös siksi, että täsmälleen samaa me ehdotimme hallituksen hvk-selonteon lähetekeskustelussa helmikuun lopulla. Silloin ed. Laakson välihuuto ilkkui ideaamme utopiaksi. Nyt siis näyttää siltä, että utopia on saamassa vähän konkreettista hahmoa. Itävalta on lisäksi ilmeisesti esittänyt jonkinlaista kiinnostusta tätä ehdotusta kohtaan, ja mahdollisesti sitä on myös joissakin Saksan poliittisissa ryhmissä.

Suomen ja Ruotsin ulkoministerien ehdotus on merkittävä, sillä se antaisi näille maille mahdollisuuden osallistua täysipainoisesti uuden Petersberg-Weu:n toimintaan liittoutumattomuudestaan tinkimättä. Rauhanturvatehtäviin korvamerkityn valmiusjoukon perustaminen parantaisi Suomen mahdollisuuksia pysyä liittoutumattomana ja tehostaisi mahdollisuuksiamme jatkaa perinteistä rooliaamme kansainvälisen yhteisön rauhanturvatoiminnassa.

Herra puhemies! Nuorsuomalaisten arvion mukaan hallituksen suunnitelma rauhanturvajoukon perustamisesta on loogisesti johdettu viime kesän turvallisuuspoliittisesta selonteosta ja rauhanturvallisuuden uudistuksesta sekä eduskunnan niihin antamista vastauksista. Kannatamme selonteon hyväksymistä.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Pyydän ensiksi anteeksi, että aika ylittyy hieman asian tärkeyden vuoksi.

Viime vuosien kehitys Suomessa on ollut monessa suhteessa valtavien myllerrysten aikaa. 80-luvun voimakasta taloudellista kehitystä on seurannut erittäin syvä talouslama. Tilanteen korjaamiseksi käytetyt menetelmät ovat johtaneet vielä syvempään syöksykierteeseen. On luonnollista, että nykyisen massatyöttömyyden johdosta on yhteiskuntaamme tullut monia epävarmuustekijöitä. Samaan aikaan, kun säästöohjelmilla pyritään parantamaan valtiontaloutta, on selvästi nähtävissä varautumista harjoitetun politiikan haittapuolien kurissa pitämiseen. Kun ulkoista lähipiiriin aiheuttamaa uhkaa ei ole havaittavissa, on maamme viime vuosien voimakas varustautuminen ymmärrettävä myös peloksi sisäisten uhkien nousemisesta. On aiheellista kysyä, ollaanko Suomesta tekemässä todellista poliisivaltiota, mihin julki tulleet suunnitelmat po-

liisivoimien lisäämisestä tuhansilla henkilöillä ja nyt esillä oleva valmiusjoukkojen perustaminen viittaavat.

Suomi on vuosikymmenet harjoittanut menestyskellistä puolueettomuuspolitiikkaa. Se on ollut myös yksi edellytys hyvinvointimme rakentamisessa. Kansainvälisen tilanteen muuttuessa on alettu noudattaa sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen periaatetta. Tästä periaatteesta ei ole nyt mitään syytä pyrkiä siirtymään sotilaallisesti liittoutuneeksi maaksi, varsinkin kun naapurimaamme Ruotsi on vakaasti päättänyt pysyä puolueettomana, vaikka vastikään lieneekin käyty neuvotteluja Suomen Nato-jäsenyyden alkujärjestelyistä.

Suomi on vuosikymmenet harjoittanut myös menestyskellistä perinteistä rauhanturvaamista. Siitä maamme on saanut runsaasti kansainvälistä kiitosta ja arvostusta. Tämän toiminnan onnistumisen edellytyksenä on ilmeisesti ollut se, että tämän laatuinen molempien kiistan osapuolien hyväksymä rauhanturvaaminen sopii erittäin hyvin Suomen kaltaiselle pienelle ja puolueettomalle maalle.

Kun hallituksen ilmeisenä tarkoituksena on nyt saada Suomi harjoittamaan voiman käyttöön perustuvaa rauhanturvaamista valmiusjoukkojen muodossa, on aiheellista kysyä, mihin tällainen linjamuutos perustuu. On vaikea ymmärtää, miksi luovutaan sellaisesta, mikä osataan hyvin ja mistä on ollut hyvät tulokset. Selitykseksi ei kelpaa ollenkaan se, ettei perinteistä rauhanturvaamista enää juuri tarvita. Väite ei nimittäin pidä paikkaansa.

Valmiusjoukkojen perustaminen on hallitusohjelman vastainen kahdessa mielessä.

Ensinnäkin hallitusohjelmassa Suomi tukee YK:n ja Ety-järjestön toiminnan tehostamista rauhanturvaamiseksi ja riitojen rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi. Nyt pyritään siirtymään YK:n lipun alta Naton lipun alle ja voimankäyttöön perinteisen rauhanturvaamisen sijasta. On outoa, että Suomi ei reagoi millään lailla siihen, että YK:sta on tehty vain kumileimasin ja sillä teetetään päätökset Naton ja Länsi-Euroopan unionin Weu:n joukkojen toimeenpanemasta rauhanpakottamiseen perustuvasta rauhanturvatoiminnasta, Suomen hellimää laajennettua rauhanturvaamista kun kansainvälisesti ei tunneta ollenkaan.

Toiseksi hallitusohjelman ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteenä ovat Suomen lähi-alueet eikä kaukana olevat kriisit. Hallitusohjelmassa mainitaan painokkaasti, että Suomen ul-

kopolitiikan keskeinen tavoite on yhteistyön laajeneminen ja vakaan tilanteen ylläpitäminen Pohjois-Euroopan ja Itämeren alueella. Edelleen mainitaan, että hallitus pitää erityisen tärkeänä kahdenvälisen suhteiden kehittämistä Venäjän, Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa. Maininnoilla "keskeinen tavoite" ja "erityisen tärkeänä" on suuri merkitys uskottavuuden kannalta. On aiheellista kysyä, onko hallitusohjelmaa ylipäättään tarkoitettukaan todesta otettavaksi.

Hallitus antoi viime kesäkuussa turvallisuuspoliittisen selonteon. Silloin esitettiin ilmeisenä täkynä entisiä periaatteita noudatettavan edelleen, eli Suomi edistäisi muuttuvissa oloissa parhaiten Pohjois-Euroopan vakautta pysyttelemällä sotilasliittojen ulkopuolella ja ylläpitämällä uskottavaa itsenäistä puolustusta, sekä edelleen, ettei Suomi osallistu operaatioihin, jotka edellyttävät rauhanpakottamista tai voimakeinojen käyttämistä muita valtioita tai konfliktin osapuolia vastaan. Näistä maininnoista saattaa saada kuvan, että Suomi jatkaisi edelleenkin mieluummin perinteistä rauhanturvaamista ja että Suomessa noudatettaisiin hallitusohjelmaa ainakin näiltä osin. Muualta selonteosta ilmenee kuitenkin selvästi, että viehtymys voiman käyttöön aseilla on totisinta totta.

Selonteossa mainittiin, että Suomi tukee kriisinhallintayhteistyön kehittämistä Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osana. Tässä kohdin Suomi esiintyy EU:ta kohtaan liiallisen hyvänä mallioppilana, sillä Suomi on vain EU:n puolustusjärjestelyjä hoitavan Länsi-Euroopan unionin Weu:n tarkkailijajäsen, eikä siihen jäsenyyteen kuulu lainkaan velvollisuutta osallistua Weu:n ja Naton päämääriä toteuttaviin operaatioihin.

On myös otettava huomioon, että hallitusmuodon ja asevelvollisuuslain mukaan puolustusvoimat, joiden osana valmiusjoukot olisivat, on tarkoitettu yksinomaan oman maamme puolustamiseen. Viittaus ongelmaan hallitusmuodon kanssa on paikallaan sen vuoksi, että nyt annettu selontekotapa valmiusjoukkojen perustamiseksi viime joulukuussa hyväksytyn rauhanvalvajan johdosta on varsin arveluttava. Rauhanturvalaissa selonteon antamisvelvoitetta ei sisällytetty itse pykälätekstiin, vaan sen perusteluihin. Siten vältettiin se, että kyseisen sääntelyn katsottiin edellyttävän perustuslain säätämisyjärjestystä.

Kun kaikesta huolimatta valmiusjoukkojen perustaminen on edennyt lähes loppusuoralle, on

muistutettava mieliin eduskunnan varsinaisen asiantuntijaelimen eli puolustusvaliokunnan kannanotto lausunnossaan viime syksyltä: ”Osallistumalla kriisinhallintayhteistyön kehittämiseen hallituksen ilmoittamalla tavalla Suomi olisi mukana EU:n puolustuslottuvuuden kehittämisessä. Valiokunnan mielestä tämä ei ole sopusoinnussa maamme liittoutumattomuuspyrkimysten kanssa.”

Suunnitellun valmiusjoukon tarkoitus on olla osa Weu:n armeijakuntaa. EU:lla on tarve ja halu rakentaa itselleen vahva armeija. Välineeksi tähän on valittu Länsi-Euroopan unioni Weu. Alun pitäen 35 000 hengen armeijasta on tulossa 50 000 hengen tehokas palkka-armeija. EU on vaatinut, että jokainen jäsenmaa varaa omista armeijoistaan osan Weu:n käyttöön, vaikka kaikki jäsenmaat eivät olekaan Weu:n täysjäseniä, joilla on ehdoton velvollisuus noudattaa kaikkia Weu:n toimintaohjeita, toisin kuin Naton jäsenmailla, joilla on mahdollisuus pidättäytyäkin Naton päätösten toimeenpanosta. Muodollisuuksien kiertämiseksi Natolla ja Weu:lla on käytännönläheinen yhteistyösopimus. Weu:n nimikkeen alla Nato saa päämääränsä lävitse, kun se voi tällöin operoida missä päin maailmaa vain yli aluerajojensa, jos EU:n edut sitä muodollisesti vaativat.

Weu:n 50 000 hengen tehonyrkki on tarkoitettu puolustustarkoituksiin, mutta sitä voidaan käyttää myös rauhanturvaamis- ja rauhaanpalauttamisoperaatioihin. Tällä verukkeella tästä mahtavasta tehonyrkistä lieenee tulossa koko Euroopan hallitsija-armeija, joka operoi aina siellä, missä kriisejä on. Pois suljettuna ei ole myöskään ajatus, että tämän avulla voidaan eri kriisialueilla toimia tarkoitushakuisesti niin, että sopivia ryhmittymiä pidetään vallassa tai saatetaan valtaan.

Kyseinen toiminta luo myös uusia ongelmia. Nykyisillä toimintatavoilla kriisinhallinnalla ei välttämättä ole kaikkien kriisin osapuolten hyväksyntää. Saattaakin käydä niin, että näennäisesti onnistuneella operaatiolla ei ratkaista pitkän päälle mitään. Kun ei ole kaikkien osapuolten hyväksyntää, siitä seuraa automaattisesti, että varsinaiset kriisin alkusyyt jäävät kytemään ja puhkeavat joskus myöhemmin kahta rajumpina esiin. Käytetyt varat menevät siten täysin hukkaan.

Toinen ongelma syntyy siitä, että rauhaanpakkajajoukoilla ja mahdollisesti kyseisen maan kenelläkään kansalaisella ei ole asiaa kyseiselle seudulle ikaikoina. Ainakin perinteinen rauhanturvaaminen tuntuu mahdottomalta.

Kriisinhallintajoukko on palkka-armeija, joka ei ole sopusoinnussa Suomen yleisen asevelvollisuuslain kanssa. Kun puolustusvoimat on tarkoitettu yksinomaan oman maan puolustamiseen, ei ole myöskään tarpeeksi selvitetty, mitä velvollisuuksia kantahenkilökunnalla on osallistua ulkomaan operaatioihin.

Selonteossa vähätellään kustannuksia. Koulutuksen alkuunsaattaminen maksaa 12 miljoonaa markkaa, kun se puolustusvaliokunnan mukaan maksaa 20–30 miljoonaa markkaa. Pataljoonan muodostaminen maksaa 220 miljoonaa markkaa, kun se valiokunnan mukaan maksaa 310 miljoonaa markkaa. Varustamiskustannukset ovat 140 miljoonaa markkaa, kun ne valiokunnan mukaan maksavat 250–300 miljoonaa markkaa. Vuotuisia rauhanturvaamistehtäväkuluja ei viitsitä selonteossa edes ilmoittaa, vaikka se eduskunnan kannalta olisi ensiarvoista. Vai onko mentaliteetti se, että soditaan vain, maksaa mitä maksaa? Valiokunnan mukaan vuotuiset kulut olisivat 420 miljoonaa markkaa. Näistä summista käy ilmi, ettei kyse ole mistään pikkurahoista.

Nykyisen laman aikana tulee avoimesti kysyä, onko mitään mieltä käyttää varoja mahdollisesti huonoon lopputulokseen johtavaan rauhaanpakottamiseen. Hallitusohjelman toteuttamiseksi varat tulisi käyttää lähialueyhteistyöhön. Varsinkin Baltian ja Venäjän taloudellinen auttaminen olisi mitä parhaita konfliktien ennaltaehkäisyä.

Tässä yhteydessä on mainittava myös hallituksen muodostamisvaiheet. Neljän suurimman puolueen vastaukset hallitustunnustelija Lipposelle olivat paljastavia. Vain kokoomus esitti kriisinhallintaan osallistumista. Hallituksella on nyt miettimisen aika, määrääkö 20 prosentin kannatuksen vaaleissa saanut kokoomus kaikes-ta vai olisiko muillakin puolueilla jotain sanottavaa.

Arvoisa puhemies! Kymmenen viime vuoden aikana maailma on muuttunut vaarallisen pelottavaan suuntaan. Maiden välisessä kanssakäymisessä on menty huolestuttavaan suuntaan. Kansainvälisen diplomatian pelisäännöt ovat muuttumassa ja näyttää siltä, että vahvemman oikeudet vain kasvavat. Vahvin määrää, miten asiat hoituvat, riippumatta siitä, mihin talous- tai sotilasliittoon kuuluu.

USA:n kieltäytyminen maksamasta jäsenmaksujaan YK:lle on johtanut sille toivottuun lopputulokseen. Varattomalla YK:lla teetetään päätökset Naton oppien mukaisesta voiman-

käyttöön perustuvasta rauhaanpakottamisesta. Siihen mukaan menemiselle pitää sanoa "kiitos ei". Tämän näkökohdan esittäminen EU:n elimissä on Suomen velvollisuus jo perinteisimmekin viitaten. EU:n tulisi olla aktiivinen USA:n suuntaan, jotta tämä hoitaisi jäsenvelvoitteensa. Se olisi sekä EU:n että Suomen etu.

Emme halua myöskään EU:sta liittovaltiota omine armeijoineen. Isot jäsenmaat tekevät päätökset EU:ssa lähes yksinoikeudella, mutta Suomen ei tule olla mukana euroarmeijan muodostamisessa, kun siihen ei Weu:n tarkkailijajäsenenä ole muodollisiakaan velvoitteita. Olemme puolueettomuuden ja liittoutumattomuuden kannalla. Siksi sanomme "ei" valmiusjoukoille.

Ed. V i s t b a c k a: Arvoisa puhemies! Sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitetun valmiusjoukon perustamisesta Suomeen keskusteltiin laajasti jo käsiteltäessä hallituksen esitystä rauhanturvaamislain muuttamisesta. Tuolloin eduskunnan selkeä viesti oli, että mahdollisen valmiusjoukon perustamispäätös on saatettava erikseen eduskunnan päätettäväksi. Mielestäni mainittu päätös oli selkeä ja eduskunnan tahdon aukottomasti ilmaiseva. Maahamme ei haluttu mitään uudenmuotoisia tai -luonteisia joukkoja ilman, että niiden muodostamiselle saadaan tämän talon hyväksyntä.

Hallituksen nyt käsittelyssä olevassa selonteossa on kuitenkin hämmästyttävästi todettu, ettei hallituksen mielestä erillistä lakia tarvita, vaan suomalaiset kriisinhallintaan tarkoitetut joukot voidaan perustaa vain selonteko antamalla, ilman lainsäädäntötoimia. Perusteluna menettelylle hallitus vetoaa eduskunnan perustuslakivaliokunnan edellä mainitsemastani lakiesityksestä antamaan lausuntoon, jossa on tosin lähinnä hallitusmuodon kannalta tarkasteltu mahdollisuutta käyttää asevelvollisia ulkomailla tapahtuvaan koulutukseen.

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta ei pidä mahdottomana sitä, että varusmiehiä voidaan kouluttaa lyhytkestoisesti myös rajojemme ulkopuolella, mikäli koulutus edesauttaa isänmaan puolustusta. Valiokunta korosti koulutuksen lyhytkestoisuutta ja sen vaatimus otettiin huomioon lakiin tehdystä lisäyksessä.

Sanon heti suoraan, että hallitus on tieteen tahtoen lukenut eduskunnan vastausta eli tulkintun sen tahtoa kuin piru raamattua, niin kuin tavaan sanoa. Mustan on haluttu näyttävän valkealta.

Perussuomalaisten mielestä eduskunta ei mil-

lään muotoa antanut hallitukselle oikeutta valmiusjoukon muodostamiseen pelkän selontekomenettelyn turvin, vaan halusi nimenomaisesti erillislain tuomista eduskunnan käsiteltäväksi. Tällä tavoin eduskunta tahtoi ottaa lopullisen ratkaisuvallan koko päätöksen sisällöstä itselleen. Nyt ollaan eduskunnan yli tai olisiko parempi sanoa ohi kävelemässä. Selontekomenettelyllä otetaan eduskunta vain nimellisesti mukaan valmiusjoukoista tehtävään päätökseen.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoi jo aikaisemmin mainitsemassani hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä, ettei Suomen tule laajentaa rauhanturvatoimintaansa tavanomaisen rauhanturvaamisen ulkopuolelle. Riskit ovat liian suuret ja pienen maan voimavarat liian vähäiset voidaksemme leikkiä suurvaltojen ja Naton sekä Weu:n rinnalla maailmanpoliisia.

Kaiken lisäksi riski joutua keskelle suurselkausta on todellinen, jopa todennäköinen. Olemme olleet ja olemme edelleen arvostettu rauhanturvaajamaa YK:n ja Ety-järjestön puitteissa ja se on mielestämme riittävä panos Suomelta maailmanrauhalle.

Selonteossa puhutaan varsin laajasti sen laajuuteen suhteutettuna humanitaarisesta avusta ja toiminnasta. Tuntuu jotenkin tarkoitushakuiselta painottaa näin paljon sitä puolta, kun kuitenkin pääasia on päätös valmiusjoukkojen muodostamisesta. Ettei vain haluttaisi eduskunnan ja kansalaisten näkevän puita, mutta ei metsää.

Humanitaaristen valmiuksien lisäämiselle en näe esteitä nykyistenkään järjestelmien ja organisaatioiden puitteissa. Ei se vaadi valmiusjoukkoja jo olemassa olevien henkilövalmiusryhmän ja siviilipoliisiryhmän lisäksi. Olemme perussuomalaisten osalta valmiit jopa tehostamaan tämän kaltaista ja muutakin humanitaarista toimintaa valtiontaloudellisten tosiasioiden sallimissa rajoissa, mutta tällöin tulisi keskittyä pelkästään tämän toiminnan tarkasteluun eikä sotkea sitä valmiusjoukkosuunnitelmiin.

Suomalaiset puolustusvoimien toimesta luotavat valmiusjoukot eivät ole aivan niin yksinkertainen ja vähäpätöinen asia kuin hallitus antaa selonteossaan ymmärtää. Joukkojen luomiseen, toimintaan ja kansainvälisten operaatioiden kanssa yhteensovittamiseen liittyy monia mainitsemattomia tekijöitä. Tärkein näistä tekijöistä on nimeltään Nato. Naton johdolla harjoitetaan jo tälläkin hetkellä rauhanturvaamistoimintaa muun muassa entisen Jugoslavian alueella Bosnia-Hertsegovinassa ja siellä on mukana

myös suomalaisia. He toimivat rakentajatehtävissä ja heidät on lähetetty sinne olemassa olevan rauhanturvaamisjärjestelmän puitteissa. Ongelmia ei tietävästi ole ollut ainakaan järjestelmästä johtuen.

Kysymys ei kuitenkaan perimmältään olekaan siitä, että rauhanturvaaminen vaatisi uusia järjestelyjä. Kysymys on pohjimmiltaan siitä, että Suomelle tulee vähitellen saada salonkikelpoiset eli Nato-kelpoiset nopean toiminnan iskujoukot sotilaallisiin tulipalotehtäviin. Ne ovat toinen askel Nato-ovesta sisäänastuttaessa. Kun tämä askel on otettu, seuraa sitä jokin muu toimi johdonmukaisessa Natopaketin vähittäismaksusopimuksessa.

Hallituksella on siis, jos sanotaan totuus ilman kiertelyä, vakaa tarkoitus saattaa Suomi lähes kaikkien EU-maiden seuraksi Naton jäseneksi mahdollisesti epämääräisen Wew-väli vaiheen kautta. Siksi tarvitaan valmiusjoukot ja myöhemmin jotain muuta, jota ei vielä nyt kerrota.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä on mainittu ohimennen myös valmiusjoukkojen luomisesta aiheutuvat kustannukset. En ollut uskoa silmiäni lukiessani selontekoa, kun näin, kuinka pieniksi kustannukset oli laskettu, vuosina 1996–1997 vain 12 miljoonaa markkaa ja vuosina 1998–2000 yhteensä 220 miljoonaa markkaa. Tämä siis pataljoonan suuruisen rauhanturvayksikön kokonaiskuluina.

Minun täytyy tunnustaa, etten alkuunkaan usko esitettyihin lukuihin. Ne eivät voi pitää paikkaansa. Ovathan useat eri sotilaalliset asiantuntijat todenneet kustannusten olevan vuositasolla nyt kolmen vuoden kustannuksiksi esitettyä 200 miljoonan markan tasoa. Lisäksi on mainittu tarvittavan useita satoja miljoonia uuden, korkealuokkaisen, selonteossa määritellyn tehokkaan itsepuolustuksen mahdollistavan ja päättäväisyyttä osoittavan tulivoiman ja huollollisen itsenäisyyden turvaamiseksi.

Laskelmissa ei näy myöskään joukkojen valmiuden ylläpitämisestä aiheutuvia eikä ulkomaille tehtävien hoitoon lähettämisestä aiheutuvia kustannuksia. Olisiko kustannusten yhteenlaskussa mahdollisesti tapahtunut desimaali- tai muu suuruusluokkavirhe?

Kustannuksia esitetyn valmiusjoukon perustaminen joka tapauksessa aiheuttaa, pitivät pä laskelmat sitten paikkansa tai eivät. Nämä määrähäat on tarkoitus ottaa normaalista puolus-

tusbudjetista. On omituista, että pääesikunta ja puolustusministeri ovat näin lojaaleja luovuttamaan määrähäatohä yhden eliittijääkäripataljoonan varustamiseen, kun määrähäatohä riittämättömyyttä on koko ajan valitettu pienempienkin hankintojen osalta.

Ovatkohan kenraalit niin kaukonäköisiä, että laskevat sitten suuremman puolustusjärjestelmän osana pääsevänsä isoon jonoon isoimmille varusvarastoille? Mikäli päädytään esitetyn valmiusjoukon luomiseen, olisi rehellisyyden ja tasapuolisuuden takia osoitettava toiminnalle määrähäatohä omalta momentiltaan. Tällöin tiedettäisiin täsmällisesti, kuinka kallista tai halpaa valmiusjoukkojen ylläpitäminen ja toiminta todellisuudessa on.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että Suomelle ollaan sovitamassa liian suuria saappaita sen lähtiessä mukaan kansainvälisiin valmiusjoukkotoimintoihin perustamalla oman yksikön. Kaikkein kyseenalaisimmaksi hallituksen valitseman linjauksen tekee se, että vastoin eduskunnan yksiselitteisesti ilmaisemaa tahtoa hallitus ei tuo valmiusjoukkojen muodostamisapäätöstä eduskunnalle erillisenä lakina vaan ainoastaan selontekona. Emme hyväksy hallituksen valitsemaan toimintatapaa ja katsomme, että joukkojen muodostamisesta on annettava erillislakiesitys. Tulemme tekemään tätä merkitsevän esityksen myöhemmin selonteon eduskuntakäsittelyssä. Mikäli virhe tehdään, tulee se tehdä edes normaalin parlamentaarisen menettelyn puitteissa. (Ed. Kanerva: Te siis haluatte valmiusjoukot!)

Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvosto esittää selonteon lähettämistä ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto puolustus- ja perustuslakivaliokunnalta. En ymmärrä tätä esitystä, kun eduskunnassa on oma, nimenomaisesti puolustusksymyksiä ja armeijaa koskevia asioita varten oleva erityisvaliokunta eli puolustusvaliokunta. Luonnollisempaa olisi, että puolustusvaliokunta laatisi selonteosta mietinnön pyydettyään lausunnot perustus- ja ulkoasiainvaliokunnilta.

Arvoisa puhemies! Ehdotankin, että puhemiesneuvoston ehdotuksesta poiketen eduskunta päättäisi lähettää Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittämisestä koskevan valtioneuvoston selonteon puolustusvaliokuntaan, jolle perustuslaki- ja ulkoasiainvaliokunnan tulee antaa siitä lausunto.

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 18. Sitä ennen on suullinen kyselytunti kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 13.49.
